

EGWYDDORION

Y

1550/70

GREFYDD GRISTNOGAWL,

YN

GYNHWYSOL

MEWN

CATECHISM BYRR,

A OSSODWYD ALLAN

GAN GYMMANFA O DDIFINYDDION YN

WESTMINSTER, YN Y FLWYDDYN 1647.

A BEDYDD

GWEDD EI EGLURHAU TRWY'R YSGRYTHYRAU YN OL
BARN Y RHAI A GAM ENWIR YR AIL-FEDYDDWYR.

A'R CWEL

A ddosparthwyd yn Byngciau Gwahanol, ac a brofwyd trwy
eglor a pheithynol Destynau o'r Ysgrythur.

Er Budd i Ieuenglid CYMRU.

*Bydded y geiriau hyn yr ydwyf yn eu gorchymyn i ti beddydd
yn dy galon; hyspyfa hwnnt i'th blant, a chrybwyll am danynt
pan rifieddych yn dy dj, &c. Deut. vi. 6; 7.*

T R E F E C C A:

ARGRAPHWYD YN Y FLWYDDYN 1787.

(Pris Pedair Ceining.)

EGWYBODOR Yr ANLLYTH'RENNOG
i ddyfsgu Darllain.

A B C Ch D Dd E F Ff G Ng H I L L I M N O
P Ph R S T Th U W Y.

A a b c ch d d d e f f f g ng h i l l m n o p p h r f s
t t h u w y.

A B C Ch D Dd E F Ff G Ng H I L L I M N O
P Ph R S T Th U W Y.

A a b c ch d d d e f f f g ng h i l l m n o p p h r f s
t t h u w y.

Y Llafariaid, neu'r Bogeiliaid.

a e i o u w y.

Yr holl Lyth'rennau eraill a elwir Cydfeiniaid.

ab eb ib ob ub wb yb
ac ec ic oc uc wc yc
ach ach ich och uch wech ych
ad ed id od ud wd yd
add edd idd odd udd wdd ydd
af ef if of uf wf yf
aff eff iff off uff wff yff
ag eg ig og ug wg yg
ang eng ing ong ung wng yng
al el il ol ul wl yl
all ell ill oll ull wll yll
am em im om um wm ym
an en in on un wn yn
ap ep ip op up wp yp
aph eph iph oph uph wph yph
ar er ir or ur wr yr
as es is os us ws ys
at et it ot ut wt yt
ath eth ith oth

ba be bi bo bu bw by
ca ce ci co cu cw cy
cha che chi cho chu chw chy
da de di do du dw dy
dda dde ddi ddo ddu ddw ddy
fa fe fi fo fu fw fy
ffa ffe ffi ffo ffu ffw ffy
ga ge gi go gu gw gy
ha he hi ho hu hw hy
ja je ji jo ju jw jy
la le li lo lu lw ly
lla lle lli llo llu llw lly
ma me mi mo mu mw my
na ne ni no nu nw ny
pa pe pi po pu pw py
pha phe phi pho phu phw phy
ra re ri ro ru rw ry
sa se si so su sw sy
ta te ti to tu tw ty

Y

R H A G Y M A D R O D D.

*At y Cynnullidfaodd a Fedyddiwyd ar broffes
o'u ffydd yn Nekeubarth, a Gogledd Cymru,
ac at bawb eraill a'r nid yw i'n herbryn,
Gras, Heddwch, a phob Bendith ysprydol a
amlhaer i chwi, oddi wrth Dduw Dad, a'n
Harglwydd Iesu Grist.*

Anwylid yn yr Arglwydd,

ER bod llawer o foddion Gras, a *Chate-
chismatt*, neu Egwyddorion Crefydd, yng
Nghymru, etto nid oes yr un fel y mae hwn,
yn Egwyddorion y bobl a gam enwir yr Ail-
fedyddwyr, yr hwn nid yw amgen na'r un a
osodwyd allan gan Mr. *Wm. Evans*, oddi
eithr rhai Cwestiynau yn y dechrau, y rhai
nid ydynt ond o'r un Sylwedd, eithr myfi a
a ddilynais yr un Saifonaeg. A lle y mae'r
Gwahaniaeth yng nghylch Bedydd, y mae
yn ôl ein Goleuni ni yn yr Ysgrythyrau, oddi
wrth eglur Dyfodiolaeth pa rai na feiddiwn ni
droi; gan gwbl gredu ein bod ar y brif ffordd
a droediodd ein Harglwydd. Bendigedig ei
hun, *Mat. 3.* a'i Apostolion Sanctaidd: nid
oedd achos o un *Catechism* neilluol i ni ein

R H A G Y M A D R O D D.

hunain, o herwydd ein bod yn credu, ac yn profesu'r unrhyw Egwyddorion a Christ'nogion eraill, oddi eithr ynghylch Bedydd. Gobeithio y bydd i'r Darllenydd pwyllog gymmeryd y pethau hyn yn ôl yr Yfsgrythyrau, ac felly y caiff y naill blaidd a'r llall ddyall ein hundeb a'n hagogrwydd i'n gilydd, gan ein bod yn dal yr unrhyw egwyddorion, fel na b'o i neb farnu ei frawd mewn dim, ond i gyd ymdrech i harddu ein profies trwy ymarweddiad addas i'r Efyngyl.

Ymroddwn yn gyffredinol i ddiwygio'r esgeulufdra o Gatecheisio yn ein teuluoedd, gan hyfforddi y rhai ieuaingc yn Egwyddorion y wir Grefydd, a bod yn siamplau da iddynt, fel y caffo'r Oes a ddel, a'r bobl a greuir, achos i foliannu'r Arglwydd, heb adael eich Plant, &c. yn wallus, heb ddysgu darllain Cymraeg; na adewch hwynt ychwaith i fyned yn rhyddion, i ganlyn oferedd, fel rhai anwybodus o Dduw, eithr hyd y mae yn och chwi, dygwch hwynt i fynu yn ofn Duw; gan ddysgu iddynt adnabod y gwir Dduw; a'u harfer at Ddyledswyddau Sanctaidd; heb oddef iddynt halogi Dydd yr Arglwydd; ac felly trwy Fendith Duw ar eich Llafur, gall ddibennu yn iachawdwriaeth eu heneidiau, yr hyn yw gwir Ewyllys eich parodol

W A S A N A E T H W R

ABEL MORGAN.

EGWYDDORION

Y

GREFYDD GRISTNOGAWL

YN

GYNHWYSOL MEWN CATECHISM BYRR.

Gofyniad. **P**WY yw'r Hanfod cyntaf a phennaf?
Atieb. Duw yw'r Hanfod cyntaf, a phennaf.

Pwngc. 1. Mai Duw yw'r Hanfod cyntaf. *Esa.* 44. 6. fel hyn y dywed yr Arglwydd, brenhin Israel, a'i waredydd, Arglwydd y lluoedd, myfi yw'r cyntaf, diweddas ydwyf fi hefyd, ac nid oes Duw ond myfi.

P. 2. Mai Duw yw'r Hanfod pennaf. *Sal.* 97. 9. Ti Arglwydd, wyt oruchel, goruwch yr holl ddaear, dirfawr i'th ddyrchafwyd goruwch yr holl Dduwiau.

G. 2. A ddylai pob dyn gredu fod Duw?

A. Pawb a ddylent gredu fod Duw, ac y mae'r sawl na chredant yn euog o bechod ac ynfydrwydd mawr.

P. 1. Pawb a ddylent gredu fod Duw. *Heb.* 11. 6. Heb ffydd mae'n ammhoffibl rhyngu ei fodd ef, canys rhaid i'r sawl sy'n dyfod at Dduw, gredu ei fod ef.

P. 2. Mae'r sawl nad yw'n credu yn euog o bechod, ag ynfydrwydd mawr, *Sal.* 14. 1. Yr ynfyd a ddywedodd yn ei galon, nid oes un Duw: Ymlygrasant, ffeidd waihi a wnaethant.

G. 3. Pa fodd y mae i ni wybod fod Duw?

A. Mae goleuni natur mewn dyn, a gweithredoedd Duw, yn dangos yn eglur fod Duw, eithr ei air a'i Yspryd yn unig sydd yn ei amlygu yn gyflawn, ac yn effeithiol er iachawdwriaeth i bechaduriaid.

P. 1. Fod goleuni natur mewn dyn yn amlygu fod Duw, *Rhuf.* 2. 15. Eu cydwybod yn cyd tystiolaethu, a'u meddyliau yn cyhuddo eu gilydd, neu yn esgusodi.

P. 2. Fod gweithredoedd Duw yn dangos ei fod ef, *Rhuf.* 1. 19, 20. Yr hyn a ellir ei wybod am Dduw sydd eglur ynddynt hwy: Canys Duw a'i heglurodd iddynt. Canys ei anweledig bethau ef er creaduriaeth y byd, wrth eu hystyried yn y pethau a wnaed, a welir yn amlwg, sef ei dragywyddol allu a'i Dduwdod, hyd onid ydynt yn ddiesgus. *Sal.* 19. 1, 2. Y nefoedd sy'n dadgan gogoniant Duw, a'r ffurfafen sy'n mynegu gwaith ei ddwyllaw ef.

P. 3. Eithr ei air a'i Yspryd sy'n amlygu yn gyflawn ac effeithiol er iachawdwriaeth i bechaduriaid, *2 Tim.* 3. 15. Ac i ti er yn fachgen wybod yr ysgrythur lân, yr hon sydd abl i'th wneuthur di yn ddoeth i iachawdwriaeth trwy'r ffydd sydd yng Nghrist Iesu. *1 Cor.* 2. 10. Eithr Duw a'i heglurodd i ni trwy ei Yspryd, Canys yr Yspryd sydd yn chwilio dyfnion bethau Duw hefyd.

G. 4. Beth yw gair Duw?

A. 'Sgrythyrau sanctaidd yr hên Destament a'r Newydd yw gair Duw, a'r unig reol sicr o ffydd ac ufuddod.

P. 1. Mai gair Duw yw'r ysgrythyrau sanctaidd o'r hên Destament a'r Newydd, *Joan* 10. 34, 35. Onid yw yn 'sgrifenedig yn eich cyfraith chwi? Mi a ddywedais duwiau ydych, os galwodd efe hwy yn dduwiau at y rhai y daeth gair Duw, a'r ysgrythur ni's gellir ei thorri. *2 Tim.* 3. 16. Yr holl ysgrythur sydd gwedi ei rhoddi gan ysprydoliaeth Duw.

P. 2. Mai'r ysgrythyrau yw'r unig reol sicr o ffydd, ac ufuddod. *Eph.* 2. 20. Wedi eich goruwch adeiladu

ladu ar sail yr apostolion a'r prophwydi, a Iesu Grist ei hun yn ben congl-faen. *Esa.* 8. 20. At y gyfraith, ac at y dyftiolaeth, oni ddywedant yn ol y gair hwn, hynny fydd am nad oes oleuni ynddynt.

G. 5. A ydyw'n genniattaol i bawb arferu neu ddefnyddio'r ysgrythyrau sanctaidd?

A. Mae nid yn unig yn ganniattaol i bob dyn, eithr gorchymynir a chynghorir i ddyn ddarllain, gwrando, a deall yr ysgrythyrau sanctaidd.

P. 1. Fod yn ganniattaol i bob dyn ymarfer a'r ysgrythur, *Luc* 16. 29. Y mae ganddynt Moses a'r prophwydi, gwrandawant arnynt hwy.

P. 2. Gorchymynir a chynghorir i bawb ddarllain yr ysgrythyrau. *Iaen* 5. 39. Chwiliwch yr ysgrythyrau.

P. 3. Cynghorir pob dyn i wrando a dyall yr ysgrythyrau. *Mat.* 15. 10. Clywch, a dwellwch, *Aet.* 8. 30. a wyt ti yn dyall y pethau yr wyt yn eu darllain.

G. 6. Pa bethau mae'r ysgrythyrau yn bennaf yn eu dysgu?

A. Yr ysgrythyrau fydd yn dysgu yn bennaf beth fydd i ddyn i'w gredu am Dduw, a pha ddyledswydd mae Duw yn ei ofyn oddi wrth ddyn.

P. 1. Fod y ysgrythyrau yn dysgu beth sy i ddyn gredu am Dduw. 2 *Tim.* 1. 3. Bydded gennyt ffurf yr ymadroddion iachus, y rhai a glywaist gennyf fi, yn y ffydd a'r cariad fydd yng Nghrist Iesu. *Aet.* 24. 14. Felly yr wyf fi yn addoli Duw fy nhadau, gan gredu yr holl bethau sy 'sgrifenedig yn y ddeddf a'r prophwydi.

P. 2. Fod yr ysgrythyrau yn dysgu pa ddyledswydd y mae Duw yn ofyn oddi wrth ddyn. *Mica* 6. 8. Dangosodd ef i' ddyn, beth fydd dda, a pha beth a gais yr Arglwydd gennyt. *Preg.* 12. 13. ofna Dduw a chadw ei orchymynion, canys hyn yw holl ddyled dyn.

G. 7. Beth yw Duw?

A. Duw fydd Yspryd, anfeidrol, tragywyddol, ac anghyfnewidiol yn ei hanfod, ei ddoethineb, ei allu, ei

ei sancteiddrwydd, ei gyfiawnder, ei ddaioni, a' wirionedd.

P. 1. Duw sydd Ysryd. *Ioan* 4. 24. Ysryd yw Duw.

P. 2. Mae Duw yn Anfeidrol. *Job* 11. 7. A elli di wrth chwilio gael gafael ar Dduw? A elli di gael yr Hollalluog hyd berffeithrwydd?

P. 3. Mae Duw yn Dragywyddol. *Sal.* 19. 2. Ti hefyd wyt Dduw o dragywyddoldeb hyd dragywyddoldeb.

P. 4. Mae Duw yn Anghyfnewidiol, *Iago* 1. 17. Tad y goleuni gyd a'r hwn nid oes gyfnewid na chysgod troedigaeth.

P. 5. Mae Duw yn anfeidrol yn ei Hanfod. *Ecf.* 3. 14. Duw a ddywedodd YDWWYF yr hwn YDWWYF, YDWWYF a'm hanfonodd attoch.

P. 6. Mae Duw yn anfeidrol mewn Doethineb. *Sal.* 147. 5. Aneirif yw ei ddyall. *1 Tim.* 1. 17. Duw unig ddoeth.

P. 7. Mae Duw yn anfeidrol mewn Gallu. *Dat.* 4. 8. Arglwydd Hollalluog.

P. 8. Mae Duw yn anfeidrol mewn Sancteiddrwydd. *Dat.* 15. 4. O Arglwydd, tydi yn unig wyt sanctaidd.

P. 9. Mae Duw yn anfeidrol mewn Cyfiawnder. *Sal.* 89. 14. Cyfiawnder a barn yw trigfa dy orfedd-faingc. *Ecf.* 34. 7.

P. 10. Mae Duw yn anfeidrol mewn Daioni. *Ecf.* 34. 6, 7. JEHOFA, JEHOFA, y Duw trugarog, a grasslawn, hwyrffrydig i ddig, ac aml o drugaredd, yr hwn sydd yn cadw trugaredd i filoedd, gan faddeu anwiredd, a chamwedd, a phechod.

P. 11. Mae Duw yn anfeidrol mewn Gwirionedd. *Ecf.* 34. 6. Y Duw aml o drugaredd a gwirionedd.

G. 8. A oes mwy nag un Duw?

A. Nid oes ond un yn unig, fef, y gwir a'r bywiol Dduw. *Jer.* 10. 10. Yr Arglwydd yw'r gwir Dduw, efe yw'r Duw byw, a'r Brenhin dragywyddol. *Deut.*

6. 4. Clyw o Israel yr Arglwydd ein Duw ni fydd un Arglwydd.

G. 9. Pa fawl Person fydd yn y Duwdod ?

A. Mae tri Person yn y Duwdod, y Tad, y Mab, a'r Ysryd Glan, ar tri hyn ydynt un Duw, unrhyw mewn sylwedd, gogyfuwch mewn gallu a gogoniant.

P. 1. Mae tri Person yn y Duwdod. *Mat. 28. 19.* Gan eu bedyddio hwynt yn enw'r Tad, a'r Mab, a'r Ysryd Glan.

P. 2. Y tri Person yn y Duwdod, ydynt un Duw, i *Ioan 5. 7.* Mae tri yn tyftiolaethu yn y nef, y Tad, y Gair, a'r Ysryd Glan, a'r tri hyn un ydynt. *Ioan 10. 30.*

G. 10. Beth yw arfaeth Duw ?

A. Arfaeth Duw yw ei fwriad tragywyddol wrth gyngor ei ewyllys, trwy ba un y rhag-ordeiniodd efe pa bethau bynnag fydd yn digwydd er mwyn ei ogoniant ei hun. *Eph. 1. 11.* Yn yr hwn y'n dewiswyd hefyd, wedi ein rhagluniaethu yn ôl arfaeth yr hwn fydd yn gweithio pob peth wrth gyngor ei ewyllys ei hun. 12. fel y byddem ni er mawl i'w ogoniant ef. *Rhuf. 9. 22. 23.* Beth os Duw yn ewyllysio dangos ei ddigofaint, a pheri adnabod ei allu, a oddefodd trwy hir-ymaros, lestri digofaint, wedi eu cymhwyso i golledigaeth, ac i beri gwybod golud ei ogoniant ar lestri trugaredd, y rhai a rag-barotodd efe i ogoniant.

G. 11. Pa fodd y mae Duw yn dwyn i ben ei arfaeth ?

A. Duw fydd yn dwyn i ben ei arfaeth yng weithredoedd y creaduriaeth, a rhagluniaeth.

P. 1. Mae Duw yn dwyn i ben ei arfaeth yng weithredoedd y creaduriaeth. *Dat. 4. 11.* Ti a greaist bob peth, ac o herwydd dy ewyllys di y maent ac crewyd hwynt.

P. 2. Mae Duw yn dwyn ei arfaeth i ben yng weithredoedd rhagluniaeth, *Dan. 4. 35.* Yn ôl ei ewyllys ei hun y mae'n gwneuthur â llu y nefoedd ac â thrigolion y ddaear.

G. 12. Beth

G. 12. Beth yw gwaith y creadigaeth?

A. Gwaith y creadigaeth yw, i Dduw wneuthur pob peth o ddim trwy air ei nerth, mewn yspaid chwech diwrnod, ar cwbl yn dra daionus.

P. 1. I Dduw wneuthur pob peth o ddim. *Gen. 1. 1.* Yn y dechreuad y creodd Duw y nefoedd a'r ddaear.

P. 2. Gwnaeth Duw bob peth o ddim trwy air ei nerth. *Heb. 11. 3.* Wrth ffydd yr ydym yn dyall wneuthur y bydoedd trwy air Duw, yn gymmaint nad o bethau gweledig gwnaed y pethau a welir.

P. 3. Gwnaeth Duw bob peth mewn yspaid chwech diwrnod, a'r cwbl yn dra daionus. *Gen. 1. 31.* A gwelodd Duw yr hyn oll a wnaethai, ac wele, da iawn ydoedd.

G. 13. Pa fodd, neu ym mha gyflwr, y gwnaeth Duw ddyn?

A. Duw a greodd ddyn yn wrryw ac yn fenyw ar ei ddelw ei hun, mewn gwybodaeth, cyfiawnder, a sancteiddrwydd, gyd âg arglwyddiaeth ar y creaduriaid.

P. 1. Duw a greodd ddyn yn wrryw ac yn fenyw ar ei ddelw ei hun. *Gen. 1. 27.* Felly Duw a greodd ddyn ar ei ddelw ei hun; ar ddelw Duw a creodd efe ef, yn wrryw ac yn fenyw y creodd efe hwynt.

P. 2. Delw Duw oedd yn sefyll mewn gwybodaeth. *Col. 3. 10.* a gwisgo'r dyn newydd, yr hwn a adnewyddir mewn gwybodaeth, yn ôl delw yr hwn a'i creodd ef.

P. 3. Yr oedd delw Duw yn sefyll mewn cyfiawnder, a sancteiddrwydd. *Eph. 4. 24.* A gwisgo'r dyn newydd, yr hwn yn ôl Duw a grewyd mewn cyfiawnder a gwir sancteiddrwydd.

P. 4. Yr oedd delw Duw ar ddyn mewn rhan yn ei arglwyddiaeth ar y creaduriaid. *Gen. 1. 26.* Duw hefyd a ddywedodd, gwnawn ddyn ar ein delw ni, ac arglwyddiaethant ar bysg y môr, ac ar ehediad y nefoedd, ac ar yr anifail, ac ar yr holl ddaear, ac ar

bob

bob ymlusgiad a ymlusgo ar y ddaear. *Sal.* 8. 6. Gofodaisf bob peth dan ei draed ef.

G. 14. Beth yw gweithredoedd rhagluniaeth Duw?

A. Gweithredoedd rhagluniaeth Duw, ydynt ei dra-sanctaidd, doeth, a nerthol amddiffyniad, a'i lywodraethiad ef o'i holl greaduriaid, a'i holl weithrediadau.

P. 1. Gweithredoedd rhagluniaeth Duw ydynt dra-sanctaidd. *Sal.* 145. 17. Cyfiawn yw yr Arglwydd yn ei holl ffyrdd, a sanctaidd yn ei holl weithredoedd.

P. 2. Gweithredoedd rhagluniaeth Duw ydynt dra Doeth. *Sal.* 104. 24. Mor lluosog yw dy weithredoedd o Arglwydd, gwnaethost hwynt oll mewn doethineb. *Esa.* 28, 29.

P. 3. Gweithredoedd rhagluniaeth Duw ydynt ei nerthol amddiffyniad ef o'i holl greaduriaid. *Heb.* 1. 13. yn cynnal pob peth trwy air ei nerth. *Neh.* 9. 6.

P. 4. Gweithredoedd rhagluniaeth Duw ydynt ei lywodraethiad ef o'i holl greaduriaid. *Sal.* 103. 19. Ei frenhiniaeth ef fydd yn llywodraethu ar bob peth.

P. 5. Gweithredoedd rhagluniaeth Duw ydynt ei amddiffyniad, a'i lywodraethiad o holl weithredoedd ei greaduriaid. *Mat.* 10. 29. 30. Oni werthir dau aderyn y tô er ffyrlling, ac ni syrth un o honynt ar y ddaear heb eich Tad chwi. Ac y mae i' holl wallt eich pen wedi eu cyfrif.

G. 15. Pa enwedigol weithred o ragluniaeth a gwplhaodd Duw tu ag at ddyn yn y cyflwr y crewyd ef?

A. Wedi i Dduw greu dyn, gwnaeth âg ef gyfammod bywyd, tan ammod o berffaith ufudd-dod; gan wahardd iddo fwytta o bren gwybodaeth da a drwg, dan boen marwolaeth.

P. 1. Gwnaeth Duw gyfammod bywyd â dyn, tan ammod o berffaith ufudd-dod. *Gal.* 3. 12. Y dyn a wna y pethau hyn a fydd byw ynddynt. *Rhuf.* 10. 5.

P. 2. Gwaharddodd Duw i ddyn fwytta o bren gwybodaeth da a drwg, tan boen marwolaeth. Ond o bren gwybodaeth da a drwg, na fwytta o hono, o blegid yn y dydd y bwyttai o hono, gan farw y byddi farw. *Gen. 2. 17.*

G. 16. A arhosodd ein rhieni cyntaf ni yn y cyflwr y crewyd hwynt?

A. Ein rhieni cyntaf wedi eu gadael i rydd-did eu hewylllys eu hunain, a syrthiasant o'r cyflwr y crewyd hwynt ynddo, trwy bechu yn erbyn Duw. *Preg. 7. 29.* Wele hyn yn unig a gefais, wneuthur o Dduw ddyn yn union: ond hwy a chwiliasant allan lawer o ddychymygion. *Rhuf. 3. 23.* Pawb a bechasant ac ydynt yn ôl am ogoniant Duw.

G. 17. Beth yw pechod?

A. Pechod yw pob rhyw ddiffyg o gydffurfiad â, neu droseddiad o, gyfraith Dduw. i *Ioan 3. 4.* Pob un ag sydd yn gwneuthur pechod sydd hefyd yn gwneuthur anghyfraith, o blegid anghyfraith yw pechod.

G. 18. Beth oedd y pechod trwy ba un y cwmpodd ein rhieni cyntaf ni o'r cyflwr yn yr hwn y crewyd hwynt?

A. Y pechod trwy ba un y cwmpodd ein rhieni cyntaf ni o'r cyflwr yn yr hwn y crewyd hwynt, oedd bwytta o'r ffrwyth gwaharddedig, *Gen. 3. 6. 12.* A phan welodd y wraig mai da oedd ffrwyth y pren yn fwy, ac mai teg mewn golwg ydoedd, a'i fod yn bren dymunol i beri dyall, hi a gymmerth o'i ffrwyth, ac a fwyttaodd, ac a roddes i'w gwr hefyd gyd â hi, ac efe a fwyttaodd.

G. 19. A syrthiodd pawb yn nhrosedd cyntaf Adda?

A. Gan fod y cyfammod wedi ei wneuthur nid yn unig âg Adda ei hun, ond â'i holl hiliogaeth hefyd, mae pob dyn ag sydd yn dyfod o'i lwynau ef trwy genhedliad naturiol, wedi pechu ynddo ef, a syrthio gyd âg ef yn ei droseddiad cyntaf. *Gen. 2. 16. 17.* Yr Arglwydd Dduw a orchymynodd i'r dyn, gan ddywedyd, o bob pren o'r ardd gan fwytta y gelli fwytta, ond o bren gwybodaeth da a drwg, na fwytta o hono, o blegid yn y dydd y bwyttai o hono, gan farw y byddi farw.

i *Cor.*

1 Cor. 15. 22. Yn Adda y mae pawb yn meirw,
Rhuf. 5. 12. Trwy un dyn y daeth pechod i'r byd,
 a marwolaeth trwy bechod, yn gymmaint a phechu o
 bawb.

G. 20. I ba gyflwr y dygwyd dynol-ryw trwy y
 cwmp?

A. Dygodd y cwmp ddynol-ryw i gyflwr o be-
 chod a thrueni, *Sal. 51. 5.* Wele mewn anwiredd
 i'm lluniwyd, ac mewn pechod y beichiogodd fy
 mam arnaf, *Rhuf. 5. 17, 18.* Trwy gamwedd un y
 teyrnasodd marwolaeth trwy un, trwy gamwedd un y
 daeth barn ar bob dyn i gondemniad.

G. 21. Ym mha beth y mae pechadurusrwydd y
 cyflwr hynny yn sefyll i ba un y syrthiodd dyn?

A. Pechadurusrwydd y cyflwr y syrthiodd dyn iddo,
 sydd yn sefyll yn euogrwydd pechod cyntaf Adda, yn
 y diffyg o gyfiawnder gwreiddiol, ac yn llygredigaeth
 ei holl natur ef, yr hwn yn arferol a elwir pechod
 gwreiddiol, gyd â'r holl droseddau gweithredol sydd
 yn tarddu oddi wrtho.

P. 1. Pechadurusrwydd y cyflwr y syrthiodd dyn
 iddo sydd yn sefyll yn euogrwydd pechod cyntaf Adda,
Rhuf. 5. 19. Trwy anufudd-dod un dyn y gwnaeth-
 pwyd llawer yn bechaduriaid. *1 Cor. 15. 21, 22.*
45. 49.

P. 2. Pechadurusrwydd y cyflwr y syrthiodd dyn iddo
 sydd yn sefyll yn y diffyg o gyfiawnder gwreiddiol.
Rhuf. 3. 10. Nid oes neb cyfiawn nag oes un.

P. 3. Pechadurusrwydd y cyflwr y syrthiodd dyn iddo,
 sydd yn sefyll yn llygredigaeth ei holl natur ef, yr hwn
 yn arferol a elwir pechod gwreiddiol, *Job 14. 4.* Pwy
 a ddyru beth glân allan o beth aflân? *Neb. Esa. 64. 6.*
 Yr ydym ni oll megis peth aflân. *Sal. 51. 3.* Wele
 mewn anwiredd i'm lluniwyd, ac mewn pechod y
 beichiogodd fy mam arnaf.

P. 4. Pechadurusrwydd y cyflwr y syrthiodd dyn
 iddo sydd yn sefyll yn yr holl droseddau sydd yn tarddu
 oddi wrth bechod gwreiddiol, *Mat. 15. 19, 20.* Canys
 o'r galon y mae meddyliau drwg yn dyfod allan, lladd-
 iadau,

iadau, tor-priodafau, godinebau, lladradau, cam-dystior
laethau, cablau; dyma y pethau sy'n halogi dyn. *Iago*

G. 22. Beth yw trueni y cyflwr hwnnw i ba un
y syrthiodd dyn?

A. Holl ddynol-ryw trwy eu cwmp a gollasant
gymmundeb â Duw, ydynt tan ei ddigofaint a'i felldith
ef, ac felly wedi eu gwneuthur yn ddarostyngedig i
i bob trueni yn y bywyd hwn, ie i farwolaeth ac i
boenau uffern yn dragywyddol.

P. 1. Holl ddynol-ryw trwy eu cwmp a gollasant
gymmundeb â Duw, *Gen. 3. 8. 10.* Ymguddiodd
Adda a'i wraig o olwg yr Arglwydd Dduw ym mysg
prennau'r ardd, dy lais a glywais yn yr ardd, ac mi a
ofnais ac a ymguddiais, 24. Felly efe a yrrodd allan y
dyn.

P. 2. Holl ddynol-ryw trwy eu cwmp ydynt tan
ddigofaint Duw, *Eph. 2. 3.* Yr oeddem ni wrth
naturiaeth yn blant digofaint megis eraill.

P. 3. Holl ddynol-ryw trwy eu cwmp ydynt tan
felldith Duw, *Gal. 3. 10.* Melldigedig yw pob un
nid yw yn aros yn yr holl bethau a sgrifenir yn llyfr y
ddeddf i'w gwneuthur hwynt.

P. 4. Holl ddynol-ryw trwy eu cwmp ydynt dda-
rostyngedig i bob trueni yn y bywyd hwn, *Job 14. 1.*
Dyn a aned o wraig sydd fyrr o ddyddiau a llawn o
helbul, *Galar. 3. 39.*

P. 5. Holl ddynol-ryw trwy eu cwmp ydynt
ddarostyngedig i farwolaeth, *Rhus. 6. 23.* Cyflog
pechod yw marwolaeth.

P. 6. Holl ddynol-ryw trwy eu cwmp ydynt
ddarostyngedig i boenau uffern yn dragywydd, *Sal. 9. 17.*
Y rhai drygionus a ymchwelant i uffern, a'r
holl genhedloedd a anghofiant Dduw.

G. 23. A adawodd Duw i holl ddynol-ryw fod
yn golledig yn y cyflwr o bechod a thrueni?

A. Gan ddarfod i Dduw o'i wir fodd ei hun ethol
rhai i fywyd tragywyddol er cyn seiliad y byd, fe a-
wnaeth gyfammod o ras i'w gwared hwynt o gyflwr
pechod

pechod a thrueni, a' ddwyn i gyflwr o iachawd wriaeth trwy Waredwr.

P. 1. **Yr Dduw** o'i wir fodd ei hun ethol rhai i fywyd dragywyddol er cyn seiliad y byd, *Eph. 1. 4.* **Megis yr etholodd** efe ni ynddo ef cyn seiliad y byd, *2 Thef. 2. 13.*

P. 2. **Gwnaeth Duw** gyfammod o ras i'w gwared hwynt o gyflwr pechod a thrueni, ac i'w ddwyn i gyflwr o iachawd wriaeth trwy Waredwr, *Esa. 49. 8.* **Mi a th gadwaf yn gyfammod y bobloedd**, *Rhuf. 5. 21.* **Megis y teyrnasodd** pechod i farwolaeth, felly hysyd y teyrnasaf gras trwy gyflawnder i fywyd dragywyddol trwy Iesu Crist, *Rhuf. 3. 21.* *Gal. 3. 21.*

G. 24. **Pwy yw Gwaredwr etholedigion Duw**? **Unig Waredwr etholedigion Duw yw'r Arglwydd Iesu Crist**, yr hwn ac efe'n dragywyddol Fab Duw, a wnaethpwyd yn ddyn, ac felly bu, ac mae'n parhau i fod yn Dduw ac yn ddyn, mewn dwy natur wahanedig, ac un person yn dragywydd.

P. 1. **Unig Waredwr etholedigion Duw yw'r Arglwydd Iesu Crist**, *1 Tim. 2. 25.* **Un Duw sydd**, ac hun Olyfryngwr rhwng Duw a dynion, y dyn Crist Iesu.

P. 2. **Yr Arglwydd Iesu Crist**, ac efe'n dragywyddol Fab Duw a wnaethpwyd yn ddyn, *Ioan 1. 14.* **A'r Gair a wnaethpwyd yn gnawd** ac a drigodd yn ein plith ni, ac ni a welom ei gogoniant ef, gogoniant megis yr unig-anedig oddi wrth y Tad, yn llawn gras a gwionedd.

P. 3. **Bu'r Arglwydd Iesu Crist yn Dduw ac yn ddyn mewn dwy natur wahanedig ac un person**, *Rhuf. 9. 5.* **Eiddo y rhai yw y tadau, ac o'r rhai yr hanesodd Crist yn ol y gnawd**, yr hwn sydd yn Dduw bendigedig yn oes oesbodd. *Amen.*

P. 4. **Mae'r Arglwydd Iesu'n parhau i fod yn Dduw ac yn ddyn yn dragywydd**, *Heb. 7. 24.* **Ond hwn am ei fod yn aros yn dragywydd, sydd ac offeiriaeth dragywyddol ganddo.**

G. 25. Pa fodd y daeth Crist ac efe'n Fab Duw i fod yn ddyn?

A. Crist Mab Duw, a ddaeth i fod yn ddyn, ffwy gymmeryd iddo ei hun wir gorph, ac enaid rhesymmol, wedi ei gael trwy nerth yr Ysryd Glan yng nghroth y forwyn Fair, a'i eni o honi, etto yn ddibechod.

P. 1. Crist Mab Duw a ddaeth i fod yn ddyn, ffwy gymmeryd iddo ei hun wir gorph. *Heb. 2. 14, 16.* Gan fod y plant yn gyfrannogion o gig a gwaed, yntau hefyd yr un modd a fu gyfrannog o'r un pethau, *Heb. 10. 5.* Corph a gymhwysaist i mi.

P. 2. Crist Mab Duw a ddaeth i fod yn ddyn trwy gymmeryd iddo ei hun enaid rhesymmol. *Mat. 26. 38.* Crist iawn yw fy enaid hyd angau, *Iaen 12. 27.* Cynhyrwyd fy enaid.

P. 3. Crist, fel y mae yn ddyn, a gafwyd trwy nerth yr Ysryd Glan yng nghroth y forwyn Fair, ac a anwyd o honi, *Luc 1. 31, 35.* Wle ti a gei feichiogi yn dy groth, ac a elgori ar fab, ac a elwiti enw ef Iesu. Yr Ysryd Glan a ddaw arnat ti, a nerth y Goruchaf a'th gyfgoda di, am hynny y peth sanctaidd a enir o honot ti, a elwir yn Fab Duw.

P. 4. Fe gafwyd ac fe anwyd Iesu Crist yn ddibechod, *Heb. 4. 15.* Wedi ei demtio ym mhob peth fel ninnau, etto heb bechod, *Pen. 7. 26.* Canys y cysryw Arch-offeiriad sanctaidd, diddrwg, dihalog, didoledig oddi wrth bechaduriaid oedd weddus i ni. **A.**

G. 26. Pa swyddau a gymmerodd Iesu Crist arno, fel y mae yn Waredwr i ni?

A. Crist fel y mae yn Waredwr i ni a gymmerodd arno swyddau, prophwyd, offeiriad, a brenhin, yfi ei gyflwr o ddarostyngiad a dyrchafiad.

P. 1. Crist fel y mae yn Waredwr i ni a gymmerodd arno swydd prophwyd, *Mat. 3. 22.* Yr Arglwydd eich Duw a gyfyd i chi prophwyd o'ch brodyr, gnegis myfi, arno ef y gwrandewch ym mhob peth a ddywetto wrthych.

P. 2. Crist fel y mae yn Waredwr i ni a gymmerodd

odd arno swydd offeiriad, *Heb. 5. 6.* Offeiriad wyt ti
yn dragywydd yn ol urdd Melchisedec.

P. 3. Crist fel y mae'n Waredwr i ni a gymmerodd arno swydd brenhin, *Sal.* 2. 6. Minnau a ofodes fy mrenhin ar Sion fy mnydd-fanctaidd.

G. 27. Pa fodd y mae Crïst yn gwafanaethu fwydd prophwyd?

A. Crist fydd yn gwafanaethu fwydd prophwyd, trwy ddatguddio i ni trwy ei air, a'i Yspryd ewylllys Duw er iachawdwriaeth.

P. 1. Crist fydd fel prophwyd yn datguddio i ni ewyllys Duw, *Ioan* 1. 18. Ni welodd neb Dduw erioed, yr unig anedig Fab yr hwn fydd ym mynwes y Tad, hwnnw a'i hyspysodd ef.

P. 2. Crist fydd yn datguddio i ni ewyllys Duw er iachawdwriaeth trwy ei air, *Ioan* 20. 31. Y pethau hyn a 'lgrifenwyd fel y credoch chwi mai'r Iesu yw Crist Mab Duw, a chan gredu, y caffoch fywyd yn ei enw ef.

P. 3. Crist sydd yn datguddio i ni ewyllys Duw er iachawdwriaeth trwy ei Yspryd, *Ioan 14. 26.* Y Diddanydd yr Yspryd Glân, yr hwn a enbyn y Tad yn fy enw i, efe a ddyfgr i chwi yr holl bethau.

G. 28. Pa fodd y mae Crift yn gwasanaethu swydd offeiriad?

A. Crist fydd yn gwafanaethau swydd offeiriad trwy ei offrymu ei hun unwaith yn aberth i foddioni cyfiawnder Duw, ac i'n cymmodi ni âg ef, a thrwy eiriol yn waftadol drofom ni.

P. 1. Crist fydd yn gwafanaethu fwydd offeiriad trwy ei offrymmu ei hun unwaith yn aberth i foddloni cyfiawnder Duw. *Heb. 9. 28.* Crist hefyd, wedi ei offrymmu unwaith i ddwyn ymaith bechodau llawer-oedd, *Eph. v. 2.*

P. 2. Crist a'i offrymmodd ei hun unwaith yn aberth i'n cymmudi ni â Duw, *Heb. 2. 17.* Felly byddai drugarog, ac i wneuthur cymmud tros bechodau'r bobl.

P. 3. Crist fydd yn gwafanaethu swydd offeiriad

trwy eirioli yn wastadol trosom ni, *Heb. vii. 25.* Efe a ddichon yn gwbl iachau y rhai trwyddo ef fydd yn dyfod at Dduw, gan ei fod ef yn byw bob amser i eiriol drostynt hwy.

G. 29. Pa fodd y mae Crist yn gwasanaethu swydd brenhin?

A. Crist fydd yn gwasanaethu swydd brenhin, trwy ein darostwng ni iddo ei hun, ein llywodraethu, an hamddiffyn, a thrwy attal a gorchfygu ei holl elynion ef a'r eiddom ninnau.

P. 1. Crist fydd yn gwasanaethu swydd brenhin trwy ein darostwng ni iddo ei hun. *Sal. 110. 3.* dy bobl a fyddant ewyllyfgar yn nydd dy nerth.

P. 2. Crist fydd yn gwasanaethu swydd brenhin trwy ein llywodraethu a'n hamddiffyn ni, *Esa. 33. 22.* Yr Arglwydd yw ein barnwr, yr Arglwydd yw ein deddfwr, yr Arglwydd yw ein brenhin, efe a'n ceidw, *Zec. 9. 15.* Arglwydd y lluoedd a'u hymddiffyn hwynt.

P. 3. Crist fydd yn gwasanaethu swydd brenhin trwy attal a gorchfygu ei holl elynion ef, a'r eiddom ninnau, *1 Cor. 15. 25.* Canys rhaid iddo ef deyrnau, hyd oni osodo ei holl elynion dan ei draed, *Sal. 76. 10.*

G. 30. Ym mha beth yr oedd darostyngiad Crist yn sefyll?

A. Darostyngiad Crist oedd yn sefyll yn ei enediggaeth ef, a hynny mewn isel gyflwr; wedi ei wneuthur tan y ddeddf; gan ddirodded gofidiau'r bywyd hwn, digofaint Duw, ac angau melltigedig y groes; ei gladdu, ac aros o hono ef tan feddiant angau tros amser.

P. 1. Darostyngiad Crist oedd yn sefyll yn ei enediggaeth, a hynny mewn cyflwr isel, *Luc 2. 7.* A hi a esgorodd ar ei mab cyntaf-anedig, ac a'i rhwymodd ef mewn cadachau, ac a'i dodes ef yn y preseb.

P. 2. Darostyngiad Crist oedd yn sefyll yn ei fod ef wedi ei wneuthur tan y ddeddf, *Gal. 4. 4.* Danfonodd Duw ei Fab wedi ei wneuthur o wraig, wedi ei wneuthur tan y ddeddf.

P. 3.

P. 3. Darostyngiad Crist oedd yn sefyll yn ei ddioddefiad o ofidiau'r bywyd hwn, *Esa.* 53. 3. Dirmygedig yw, a diystyras o'r gwyr; gwr gofidus, a chyn negin â dolur.

P. 4. Darostyngiad Crist oedd yn sefyll yn ei waith yn dioddef digofaint Duw, *Mat.* 27. 46. Ac yng-hylch y nawfed awr y llefodd yr Iesu â llef uchel, fy Nuw, fy Nuw, paham i'm gadewaist.

P. 5. Darostyngiad Crist oedd yn sefyll yn ei waith yn dioddef angau melldigedig y groes, *Phil.* 2. 8. A'i gael mewn dull fel dyn, eise a ddarostyngodd ei hun, gan fod yn ufudd hyd angau, i.e. angau'r groes.

P. 6. Darostyngiad Crist oedd yn sefyll yn ei gladdedigaeth, ac yn ei arhosiad tan feddiant angau tros amser, *1 Cor.* 15. 4. A'i gladdu yn ol yr sgrythyrau, *Mat.* 12. 40. Canys fel y bu Jonas yridiau a thair nôs ym mol y morfil, felly y bydd Mab y dyn dridiau a thair nos ynghalon y ddaear.

G. 31. Ym mheth y mae dyrchafiad Crist yn sefyll?

A. Dyrchafiad Crist sydd yn sefyll yn ei Adgyfodiad oddi wrth y meirw ar y trydydd dydd, yn ei esgyniad i'r nefoedd, ei eisteddiad ar ddeheulaw Duw y Tad, ac yn ei ddysfodiad i farnu y byd y dydd diweddas.

P. 1. Dyrchafiad Crist sydd yn sefyll yn ei adgyfodiad oddi wrth y meirw ar y trydydd dydd, *1 Cor.* 15. 4. A'i adgyfodi ar y trydydd dydd, yn ôl yr ysgrthyrau.

P. 2. Dyrchafiad Crist sydd yn sefyll yn ei esgyniad i'r nefoedd, *Marc.* 16. 19. Ac felly yr Arglwydd wedi llafaru wrthynt, a gymmerwyd i fynu i'r nef.

P. 3. Dyrchafiad Crist sydd yn sefyll yn ei eisteddiad ar ddeheulaw Duw'r Tad, *Eph.* 1. 20. Ac a'i gosododd i eistedd ar ei ddeheulaw ei hun, yn y nefolion leoedd.

P. 4. Dyrchafiad Crist sydd yn sefyll yn ei ddysfodiad i farnu'r byd yn y dydd diweddas, *Act.* 17. 31. O herwydd iddo ofod diwrnod yn yr hwn y barna eise y byd mewn cyfiawnder trwy y gwr a ordeiniodd eise, gan

gan roddi ffydd i bawb, o herwydd ddarhod iddo ei gyfodi ef oddi wrth y meirw, *Act. 1. 11.*

G. 32. Pa fodd y gwneir ni yn gyfrannogion o'r iachawdwriaeth a bwrcafodd Crist?

A. Fe a'n gwneir yn gyfrannogion o'r iachawdwriaeth a bwrcafodd Crist, trwy effeithiol gymhwyfiad o honi attom ni gan ei Ysryd sanctaidd ef.

P. 1. Fe'n gwneir yn gyfrannogion o'r iachawdwriaeth a bwrcafodd Crist, trwy'r effeithiol gymhwyfiad o honi attom ni, *Ioan 1. 10, 11, 12.* Cynifer ac a'i derbyniasant ef, efe a roddes iddynt allu i fod yn feibion i Dduw, sef i'r sawl a gredant yn ei enw ef. *Gal. 4. 5.*

P. 2. Yr Ysryd fydd yn cymhwyso attom ni yr iachawdwriaeth a bwrcafodd Crist. *Tit. 3. 5, 6.* Nid o weithredoedd cyfiawnder, y rhai a wnaethom ni, eithr yn ôl ei drugaredd yr achubodd efe nyni, trwy olchiad yr adenedigaeth ac adnewyddiad yr Ysryd Glân, yr hwn a dywalltodd efe arnom ni yn helaeth, trwy Iesu Grist ein Harglwydd.

G. 33. Pa fodd y mae'r Ysryd yn cymhwyso attom ni yr iachawdwriaeth a bwrcafodd Crist?

A. Mae'r Ysryd yn cymhwyso attom ni yr iachawdwriaeth a bwrcafodd Crist, trwy weithio ffydd ynom, a thrwy hynny ein huno ni â Christ yn ein galwedigaeth effeithiol.

P. 1. Mae'r Ysryd yn cymhwyso attom yr iachawdwriaeth a bwrcafodd Crist, trwy weithio ffydd ynom, *Eph. 2. 8.* Trwy räs yr ydych yn gadwedig, trwy ffydd; a hynny nid o honoch eich hunain: rhodd Duw ydyw.

P. 2. Mae'r Ysryd yn ein huno ni â Christ, trwy ffydd, yn ein galwedigaeth effeithiol, *Eph. 3. 17.* Ar fod Crist yn trigo trwy ffydd yn eich calonau chi, i *Cor. 1. 9.* Ffyddlon yw Duw, trwy yr hwn i'ch galwyd i gymdeithas ei Fab ef Iesu Grist ein Harglwydd ni.

G. 34. Beth yw galwedigaeth effeithiol?

A. Galwedigaeth effeithiol yw gwaith Ysryd Duw, yn

yn ein hargyhoeddi o'n pechod ac o'n trueni, yn goleuo
ein meddyliau yngwybodaeth o Grift, yn adnewyddu
ein hewyllys, ac yn ein cymmell, a'n nerthu i dderbyn
Iesu Grift, yr hwn a gynnygir i ni yn rhad yn yr
esengyl.

P. 1. Galwedigaeth effeithiol yw gwaith Yspryd
Duw, 2 Tim. 1. 9. Yr hwn a'n hachubodd ni ac a'n
galwodd i galwedigaeth sanctaidd.

P. 2. Yng ngalwedigaeth effeithiol, mae Yspryd
Duw yn ein hargyhoeddi ni o'n pechod a'n trueni,
Ivan. 16. 8. Pan ddol, efe a argyhoedda y byd o
bechod, Act. 2. 37. Hwytiau wedi clywed hyn, a
ddwyddigwyd yn eu calon, ac a ddywedasant wrth
Petr a'r Apostolion eraill, Ha wŷr frodyr, beth a
wnawn ni?

P. 3. Yng ngalwedigaeth effeithiol mae Yspryd
Duw yn goleuo ein meddyliau yng ngwybodaeth Crist,
Act. 26. 18. I agoryd eu llygaid, ac i'w troi o dy-
wyllwch i oleuni, ac i feddiant satan at Dduw.

P. 4. Yng ngalwedigaeth effeithiol mae Yspryd
Duw yn adnewyddu ein hewyllys, Eze. 36. 26. 27.
Rhoddaf i chi galon newydd, Yspryd newydd hefyd,
a roddaf o'ch mewn chi, a thynnaf y galon garreg
o'ch cnawd chi, ac mi a roddaf i chi galon o
gig.

P. 5. Yng ngalwedigaeth effeithiol mae Yspryd
Duw yn ein cymmell a'n nerthu i dderbyn Iesu Grift
megis y cynhygwr ef i ni yn yr esengyl, Ioan. 6. 44.
47. Na ddichon neb ddyfod ataf fi oddi eithr i'r Tad,
ei dynnu ef. Pob un gan hunny a glywodd gan y
Tad ac a ddyfodd, fydd yn dyfod ataf fi. Phil. 2. 13.

G. 35. Pa ddoniau y mae y rhai fydd wedi eu
galw yn effeithiol yn gyfrannogion o honynt yn y
bywyd hyn?

A. Y rhai a alwyd yn effeithiol ydynt yn y bywyd
hyn, yn gyfrannogion o gyfiawnhad, mabwysiad, a
a sancteiddhad, ac amryw ddoniau eraill, y rhai yn y
bywyd ymaffyn i eu canlyn, neu'n tardu oddi wrth-
yn.

P. 1.

P. 1. Y rhai a alwyd yn effeithiol ydynt yn y bywyd hwn yn gyfrannogion o gyfiawnhad, *Rhuf. 8. 30.* A'r rhai a ragluniodd ef, y rhai hynny hefyd a gyfiawnhaodd ef, i *Rhuf. 8. 30.*

P. 2. Y rhai a alwyd yn effeithiol ydynt yn y bywyd hwn yn gyfrannogion o fabwysiad, *Eph. 1. 5.* Wedi iddo ein rhaglunioethu ni i fabwysiad trwy Iesu Grist iddo ei hun, *Gh. 3. 26.* Chwi oll ydych chiant i Dduw trwy fydd yng Nghrist Iesu, *1. Cor. 1. 30.*

P. 3. Y rhai a alwyd yn effeithiol ydynt yn y bywyd hwn yn gyfrannogion o sancteiddhad, ac o'r holl ddoriau eraill fydd yn canlyn neu'n tarddu oddi wrth gyfiawnhad, fabwysiad, a sancteiddhad, *1. Cor. 1. 30.* Beth yr ydych chiwi o hono ef yng Nghrist Iesu, yr hwn a wnaethpwyd i ni gan Dduw yn ddoethineb, ac yn gyfiawnder, ac yn sancteiddrwydd, ac yn bryhedigaeth, *1. Cor. 1. 30.*

G. 36. Beth yw cyfiawnhad?

A. Cyfiawnhad yw gweithred o rad ras Duw, ym mhau y mae ef yn maddeu i ni ein holl bechodau, ac yn ein derbyn fel rhai cyfiawn yn ei olwg, yn unig er mwyn Cyfiawnder Crist a gyfhir i ni, ac a dderbynir trwy fydd yn unig, *1. Cor. 1. 30.*

P. 1. Cyfiawnhad fydd o rad ras Duw, *Rhuf. 3. 24.* A hwy wedi eu cyfiawnhau yn rhad trwy ei ras ef, trwy'r prynedigaeth fydd yng Nghrist Iesu.

P. 2. Yn ein cyfiawnhad mae Duw yn maddeu ein holl bechodau, *Eph. 1. 7.* Yn yr hwn y mae i ni brynedigaeth yn ei waad ef, sef maddeuant pechodau, yn ol cyfoeth ei ras ef, *1. Cor. 1. 30.*

P. 3. Yng nghyfiawnhad mae Duw yn ein derbyn ni fel rhai cyfiawn yn ei olwg, *2. Cor. 8. 21.* Canys yn hwn nid adnabu bechod a wnaeth ef yn bechod trosom ni, fel i'n gwnelid ni yn gyfiawnder Duw ynddo ef, *1. Cor. 1. 30.*

P. 4. Mae Duw yn ein derbyn ni yn gyfiawn yn ei olwg yn unig er mwyn Cyfiawnder Crist, *Rhuf. 5. 19.* Oblegid megis trwy anafuddod un dyn y gwnaethpwyd llawer yn bechaduriaid, felly trwy anafudd-

afudd-dod un y gwneir llawer yn gyfiawn. *Pen. 4.*

3. 6. *Pen. 4.*

P. 5. Cyfiawnder Crist, yr hwn a gyfrifit i nier cyfiawnhad, a dderbynir trwy fydd yn unig, *Gal. 2. 16.* Yn gwybod nad ydys yn cyfiawnhau dyn trwy weithredodd y ddeddf; ond trwy fydd Iesu Crist; ninnau hefyd a gredafom yng Nghrist Iesu, fel y'n cyfiawnhaer trwy fydd Crist.

G. 37. Beth yw Mabwysiad?

A. Mabwysiad yw gweithred o rad ras Duw, trwy ba un y derbynir ni yn blant i Dduw, ac y gwneir ni yn gyfrannogion o'u holl freintiau hwynt.

P. 1. Mabwysiad yw gweithred rhad ras Duw, *1 Ioan 3. 1.* Gwelwch pa fath gariad a roddes y Tad arnom, fel y'n gelwid yn feibion i Dduw.

P. 2. Trwy fabwysiad y'n derbynir ni yn blant i Dduw, *Ioan 1. 12.* Ond cynnifer ac a'i derbyniant ef, efe a roddes iddynt allu i fod yn feibion i Dduw, sef i'r sawl a gredant yn ei enw ef.

P. 3. Trwy fabwysiad y gwneir ni yn gyfrannogion o holl freintiau plant Duw, *Rhuf. 8. 17.* Achos plant, etifeddion hefyd; sef etifeddion i Dduw, a chyd-etifeddion â Christ.

G. 38. Beth yw sancteiddrwydd?

A. Sancteiddrwydd yw gwaith grasol Duw, trwy ba un yr adnewyddir ni yn yr holl ddyn, yn ol delw Duw, ac y nerthir ni fwy fwy i farw i bechod, ac i fyw i gyfiawnder.

P. 1. Sancteiddiad yw gwaith grasol Duw, *2 Thef. 2. 13.* Oblegid i Dduw o'r dechreuad eich ethol chwi i iachawdwriaeth, trwy sancteiddiad yr Ysryd.

P. 2. Trwy sancteiddiad yr adnewyddir ni yn yr holl ddyn yn ol delw Duw, *Eph. 4. 24.* A gwisgo y dyn newydd, yr hwn yn ol Duw a grewyd mewn cyfiawnder a gwir sancteiddrwydd.

P. 3. Trwy sancteiddiad y nerthir ni fwy fwy i farw i bechod, ac i fyw i gyfiawnder, *Rhuf. 6. 11.* a'r 8. 1. Cyfrifwch eich hunain yn feirw i bechod, eithr yn fyw i Dduw.

G. 39.

G. 39. Pa ddoniau sy'n canlyn, neu'n tarddu oddi wrth gyfiawnhad, mabwysiad, a sancteiddiad yn y bywyd hwn?

A. Y doniau sy'n canlyn neu yn tarddu oddi wrth gyfiawnhad, mabwysiad, a sancteiddiad, yn y bywyd hwn, ydynt fierwydd o gariad Duw, heddwch cydwylbod, llawenydd yn yr Yspryd Glân, cynnydd gras, a pharhad ynddo hyd y diwedd.

P. 1. Dawn sy'n eu canlyn, neu'n tarddu oddi wrth y grasfau hynny yn y bywyd hwn, yw fierwydd o gariad Duw, *Rhuf.* 15. 5. Gobaith ni chwilyddia, am fod cariad Duw wedi ei dywallt yn ein calonau ni trwy yr Yspryd Glân, yr hwn a roddwyd i ni.

P. 2. Dawn fydd yn canlyn yw heddwch cydwylbod, *Rhuf.* 5. 1. Wedi ein cyfiawnhau trwy ffridd, y mae gennym heddwch tu ag at Dduw trwy ein Harglwydd Iesu Grist.

P. 3. Dawn ag sy'n canlyn, &c. yw llawenydd yn yr Yspryd Glân, *Rhuf.* 4. 17. Canys nid yw teyrnas Dduw fwyd a diod, ond cyfiawnder, a thiangnedd, a llawenydd yn yr Yspryd Glân.

P. 4. Dawn ag sy'n canlyn, &c. yw cynnydd mewn gras. *Diar.* 4. 18. Llwybr y cyfiawn fydd fel y goleuni, yr hwn a lewyrcha fwy fwy hyd ganol dydd.

P. 5. Dawn ag sy'n canlyn, &c. yw parhad mewn gras hyd y diwedd, *Phil.* 1. 6. Gan fod yn hyderus yn hyn, y bydd i'r hwn a ddechreuodd yn och waith da, ei orphen hyd ddydd Iesu Grist. *1 Petr.* 1. 5.

G. 40. Pa ddoniau mae'r ffyddloniaid yn ei dderbyn oddi wrth Grist yn ol marwolaeth?

A. Eneidiau'r ffyddloniaid yn eu marwolaeth, a berffeithir mewn sancteiddrwydd, ac ydynt yn ddiattreg yn myned i ogoniant, a'u cyrph mewn undeb gwaftadol â Christ, a orphwysant yn eu beddau hyd yr adgyfodiad.

P. 1. Eneidiau y crediniol yn eu marwolaeth a berffeithir, &c. *Heb.* 12. 23. Ac at ysprydoedd y cyfiawn y rhai a berffeithiwyd.

P. 2.

P. 2. Mae eneidiau crediniol yn eu marwolaeth yn ddiattreg yn myned i ogoniant, *Phil.* 1. 23. Gan fod gennyf chwant i'm dattod ac i fod gyd â Chrif. *Luc* 23. 24.

P. 3. Cyrph y ffyddloniaid, yn eu marwolaeth, ydynt mewn undeb gwaftadol â Chrif, 1 *Thef.* 4. 14. Y rhai a hunafant yn yr Iesu, a ddug Duw hefyd gyd âg ef.

P. 4. Cyrph y ffyddloniaid, &c. a orphwysant yn eu beddau, *Esa.* 57. 2. Efe a â i dangnesfedd, hwy a orphwysant yn eu 'stafelloedd, sef pob un a rodia yn ei uniondeb.

P. 5. Cyrph y ffyddloniaid, &c. a gânt adgyfodiad, *Job* 19. 26, 27. Ac er yn ol fy nghroen i bryfed ddifetha'r corph hwn, etto caf weled Duw yn fy nghnawd : yr hwn a gaf fi im' fy hun ei weled : a'm llygaid a'i gwelant, ac nid arall ; er i'm harennau ddarfod ynos.

G. 41. Pa ddoniau a dderbyn y ffyddloniaid oddi wrth Grist yn yr adgyfodiad ?

A. Yn yr adgyfodiad wedi eu cyfodi mewn gogoniant, hwy a gydnabyddir, ac a dderbynir ar gyhoedd yn nydd y farn ; a gwneir hwynt yn gwbl ddedwydd, mewn cyflawn fwynhad o Dduw yn oes oesoedd.

P. 1. Yn yr adgyfodiad, cyfodir y ffyddloniaid mewn gogoniant, 1 *Cor.* 15. 43. Efe a heuir mewn ammach, ac a gyfodir mewn gogoniant.

P. 2. Yn yr adgyfodiad, cydnabyddir a derbynir y ffyddloniaid ar gyhoedd yn nydd y farn, *Mat.* 10. 32. Pwy bynnag a'm cyffeso i yngŵydd dynion, minnau a'i cyffesaf yntau yngŵydd fy Nhad yr hwn fydd yn y nesoedd.

P. 3. Yn yr adgyfodiad, gwneir y ffyddloniaid yn gwbl ddedwydd mewn cyflawn fwynhad o Dduw, 1 *Ioan* 3. 2. Ni a wyddom pan ymddangoso efe, y byddwn gyffelyb iddo ; o blegid ni a gawn ei weled ef megis ag y mae.

P. 4. Y duwiolion a fwynhant yr Arglwydd yn oes oesoedd, 1 *Thef.* 4. 17. Ac felly y byddwn yn wastadol gyd â'r Arglwydd.

G. 42. Ond beth a wneir i'r annuwiol yn eu marwolaeth?

A. Eneidiau'r annuwiol yn eu marwolaeth a deflir i boenau uffern, a'u cyrph a orweddant yn eu beddau hyd yr adgyfodiad, a barn y dydd mawr.

P. 1. Eneidiau'r annuwiol yn eu marwolaeth, a deflir i boenau uffern, *Luc* 16. 22, 23, 24. A'r goludog a fu farw, ac a gladdwyd: ac yn uffern efe a gododd ei olwg, ac efe mewn poenau; ac efe a lefodd, ac a ddywedodd, O dad Abraham, trugarha wrthyf; a danfon Lazarus i drochi pen ei fŷs mewn dwfr, ac i oeri fy nhafof: canys fe a'm poenir yn y fflam hon.

P. 2. Cyrph yr annuwiol a ofodir yn eu beddau hyd yr adgyfodiad, &c. *Sal.* 49. 14. Fel defaid y gofodir hwynt yn uffern, (sef y bedd) Angau a ymborth arnynt.

G. 43. Beth a wneir i'r annuwiol yn nydd y farn?

A. Cyrph yr annuwiol a gyfodir o'u beddau yn nydd y farn, ac a fernir ynghyd â'u heneidiau i boenau anrhaethadwy gyd â diafol a'i angylion yn oes oesoedd, *Dan.* 12. 2. A llawer o'r rhai fydd yn cyfgu yn llwch y ddaear a ddeffroant, rhai i fywyd tragywyddol, a rhai i warth a dirmyg tragywyddol, *Ioan* 5. 28. Caiff pawb fydd yn eu beddau glywed ei leferydd ef; a hwy a ddeuant allan,—y rhai a wnaethant ddrwg i adgyfodiad barn. 2 *Thef.* 1. 9. Y rhai a ddioddefant yn gosbedigaeth, ddinystr tragywyddol. *Mat.* 25. 41.

G. 44. Pa ddyledswydd y mae Duw yn ei ofyn ar law dyn?

A. Y ddyledswydd y mae Duw yn ei ofyn ar law dyn, yw ufuddod i'w ewyllys datguddiedig ef, *Mica* 6: 8. Dangosodd ef it' ddyn beth fydd dda, a pha beth a gais yr Arglwydd gennyf; ond gwneuthur barn, a a hoffi trugaredd, ac ymostwng i rodio gyd â'th Dduw? *Sal.* 119. 4.

G. 45. Beth a ddatguddiodd Duw ar y cyntaf i ddyn, gogyfer a rheol o'i ufudd-dod?

A. Y rheol a ddatguddiodd Duw ar y cyntaf i ddyn go

gogyfer a'i ufudd-dod, ydoedd y gyfraith foefol, *Rhuf.* 2. 14, 15. Canys pan yw'r cenhedloedd y rhai nid yw y ddeddf ganddynt, wrth naturiaeth, yn gwneuthur y pethau sydd yn y ddeddf; y rhai hyn heb fod y ddeddf ganddynt, ydynt ddeddf iddynt eu hunain, y rhai sydd yn dangos gweithred y ddeddf yn 'sgrifenedig yn eu calonau; a'u cydwybod yn eyd-dystiolaethu, a'u meddyliau yn cyhuddo eu gilydd, neu yn efgusodi. *Pen.* 10. 5.

G. 46. Ym mha le y cynhwyfir y gyfraith foefol yn bennaf?

A. Y gyfraith foefol a gynhwyfir yn y deg gorchymyn, *Deut.* 10. 4. Ac efe a 'sgrifenodd ar y llechau, fel yr ysgrifen gyntaf, y deng-air a lasarodd yr Arglwydd wrthynt, *Mat.* 19. 17. Os ewyllyfi fyned i mewn i'r bywyd cadw'r gorchymynion.

G. 47. Beth yw swm y deg gorchymyn?

A. Swm y deg gorchymyn yw caru'r Arglwydd ein Duw, a'n holl galon, a'n holl enaid, a'n holl feddwl, ac a'n holl nerth; a'n cymmydog fel ni ein hunain, *Mat.* 22. 37, 38, 39. Ceri yr Arglwydd dy Dduw a'th holl galon, ac a'th holl enaid, ac a'th holl feddwl; hwn yw'r gyntaf, a'r gorchymyn mawr; a'r ail sydd gyffelyb iddo: car dy gymmydog fel ti dy hun: ar y ddau orchymyn hyn, y mae'r holl gyfraith, a'r prophwydi yn sefyll.

G. 48. Beth yw y rhag-ymadrodd i'r deg gorchymyn?

A. Y rhag-ymadrodd i'r deg gorchymyn sydd yn y geiriau hyn; Myfi yw'r Arglwydd dy Dduw; yr hwn a'th ddug di allan o wlad yr Aipht, o dy y caethiwed, *Ecf.* 20. 2. *Deut.* 5. 6.

G. 49. Beth y mae y rhag-ymadrodd i'r deg gorchymyn yn ei ddysgu i ni?

A. Y rhag-ymadrodd i'r deg gorchymyn sydd yn dysgu i ni, mai o herwydd bod Duw yn Arglwydd ac yn Dduw i ni, mewn cyfammod, ac yn Waredydd i ni, y dylem gadw ei holl orchymynion ef.

P. 1. Ni a ddylem gadw holl orchymynion Duw, o herwydd mai'r Arglwydd Dduw yw ein Duw ni, *Deut.* 11. 1. Car dithau'r Arglwydd dy Dduw, a

chadw ei gadwraeth ef, a'i ddeddfau, a'i farnedigaethau, a'i orchymynion byth.

P. 2. Ni a ddylem gadw holl orchymynion Duw; O herwydd mai efe sydd Waredydd i ni, *Luc* 1. 74, 75. Gwedi ein rhyddhau o law ein gelynion, ei wafanaethu ef yn ddi ofn, mewn sancteiddrwydd, a chyfiawnder ger ei fron ef holl ddyddiau ein bywyd.

G. 50. Pa un yw y gorchymyn cyntaf?

A. Na fydded it' dduwiau eraill ger fy mron i, *Esf.* 20. 3.

G. 51. Beth a ofynir yn y gorchymyn cyntaf?

A. Y gorchymyn cyntaf a ofyn i ni adnabod, a chydabod Duw, ei fod ef yr unig wir Dduw, ac yn Dduw i ni, a'i addoli, a'i ogoneddu ef yn gyfaddas.

P. 1. Mae Duw yn gofyn i ni adnabod, mai efe yw'r unig wir Dduw, i *Cron.* 28. 9. A thithau Salomon fy mab, adnebydd Dduw dy dad.

P. 2. Mae Duw yn gofyn i ni gydnabod ei fod ef yn Dduw i ni, *Deut.* 26. 17. Cymmeraiſt yr Arglwydd heddyw i fod yn Dduw i ti.

P. 3. Mae Duw yn gofyn i ni ei addoli a'i ogoneddu ef fel yr unig wir Dduw a'n Duw ni, *Mat.* 4. 13. Yr Arglwydd dy Dduw a addoli, ac ef yn unig a wafanaethi, *Sal.* 29. 2.

G. 52. Beth a waherddir yn y gorchymyn cyntaf?

A. Mae'r gorchymyn cyntaf yn gwahardd gwadu, neu beidio ac addoli y gwir Dduw fel Duw, a'n Duw ni; a rhoddi'r addoliad, a'r gogoniant hwnnw i neb arall, ag sydd ddyledus iddo ef yn unig.

P. 1. Mae Duw yn gwahardd gwadu, ei fod ef yn wir Dduw, *Jof.* 24. 27. Am hynny y bydd efe yn dystiolaeth i chiwi, rhag i chiwi wadu eich Duw.

P. 2. Mae'n gwahardd peidio a'i addoli, a'i ogoneddu fel Duw, *Rhuf.* 1. 20, 21. Ydynt yn ddiesgus, o blegid a hwy yn adnabod Duw ni's gogoneddasant ef megis Duw.

P. 3. Mae'n gwahardd peidio a'i addoli, a'i ogoneddu ef fel ein Duw ni, *Sal.* 81. 11. Israel ni'm mynnai.

P. 4. Mae Duw'n gwahardd rhoi'r addoliad a'r gogoniant hynny i neb arall, ag sydd ddyledus iddo ef yn unig, *Rhuf. 1. 25.* Y rhai a newidiafant wirionedd Duw yn gelwydd, ac a addolasant, ac a wafanaethasant y creadur yn fwy na'r Creawdwr, yr hwn sydd fendigedig yn dragywyddol.

G. 53. Beth a ddysgir i ni yn bennaf wrth y geirizu hyn (ger fy mron i) yn y gorchymyn cyntaf?

A. Y geiriau hyn (ger fy mron i) yn y gorchymyn cyntaf a ddysgant i ni, fod Duw yr hwn sydd yn gweled pob peth, yn dal sylw, ac yn mawr ansoddioni wrth y pechod, o fod i ni un Duw arall, *Sal. 44. 20, 21.* Os anghofiafom enw ein Duw; neu estyn ein dwylaw at dduw dieithr, oni chwilia Duw hyn allan; Canys efe a wyr ddirgelocedd y galon.

G. 54. Pa un yw'r ail gorchymyn?

A. Na wna it ddelw gerhedig, na llun dim a'r sydd yn y nefoedd uchod, nac a'r sydd yn y ddaear isod; nac a'r sydd yn y dwfr tan y ddaear; nac ymgrymma iddynt, ac na wafanaetha hwynt; o blegid myfi yr Arglwydd dy Dduw, wyf Dduw eiddigus; yn ymweled ag anwiredd y tadau ar y plant, hyd y drydedd a'r bedwaredd genhedlaeth o'r rhai a'm casant, ac yn gwneuthur trugaredd i filoedd, o'r rhai a'm carant, ac a gadwant fy ngorchymynion.

G. 55. Beth a ofynir yn yr ail orchymyn?

A. Yr ail orchymyn a ofyn dderbyn, gwiliad ar, a chadw yn bur ac yn gyfan-gwbl bob cyfryw addoliad crefyddol, ac ordeinhadau, ag a ofododd Duw yn ei air.

P. 1. Mae'n gofyn derbyn a gwiliad ar bob cyfryw addoliad crefyddol ac ordeinhadau, ag a ofododd Duw yn ei air, *Deut. 32. 46.* Meddylwch yn eich calonnau am yr holl eiriau yr ydwyf yn eu tyftiolaethu wrthycheddyw; i edrych am wneuthur holl eiriau y gyfraith hon, *Mat. 28. 20.* Gan ddyfgu iddynt gadw pob peth a'r a orchymynais i chwi.

P. 2. Mae Duw yn gofyn cadw yn bur ac yn gyfan-gwbl bob cyfryw addoliad crefyddol, ac ordeinhadau

hadau ag a osododd Duw yn ei air, *Deut.* 12. 32. Pob gair yr wyf fi yn ei orchymyn i chwi, edrychwch am wneuthur hynny; na chwanega atto, ac na thynn oddi wrtho.

G. 56. Beth a waherddir yn yr ail orchymyn?

A. Mae'r ail orchymyn yn gwahardd addoli Duw trwy ddelwau, neu un rhyw ffordd arall na osodwyd yn ei air ef.

P. 1. Mae Duw yn gwahardd ei addoli ei hun trwy ddelwau, *Deut.* 4. 15, 16. Gwiliwch gan hynny yn ddyfal ar eich eneidiau (o blegid ni welsoch ddim hun yn y dydd y llafarodd yr Arglwydd wrthyth yn Horeb o ganol y tân) rhag ymlygru o honoch a gwneuthur i chwi ddelw gerfiedig cyffelybrwydd un ddelw.

P. 2. Mae Duw yn gwahardd ei addoli ei hun trwy un rhyw ffordd arall, na osodwyd yn ei air, *Col.* 2. 18. Na thwyllled neb chwi am eich gwobr wrth ei ewyllys, mewn rhiith gostyngeddwrwydd, ac addoliad angylion, gan ruthro i bethau ni's gwelodd, wedi ymchwyyddo yn ofer gan ei feddwl cnawdol ei hun, *Adn.* 21, 22.

G. 57. Pa rai yw y rhesymmau a gyfylltwyd wrth yr ail orchymyn?

A. Y rhesymmau a gyfylltwyd wrth yr ail orchymyn, ydynt Arglwyddiaeth Duw arnom ni, a'i hawl ef ynom ni, a'r zêl fydd ganddo i'w addoli ei hun.

P. 1. Dylai Arglwyddiaeth Duw arnom ni, ein hannog i gadw yr ail orchymyn, *Sal.* 95. 2, 3. Deuwn ger ei fron ef â diolch, canwn yn llafar iddo â Salmau, Canys yr Arglwydd fydd Dduw mawr, a Brenhin mawr goruwch yr holl dduwiau.

P. 2. Dylai hawl Duw ynom, ein hannog ni i gadw'r ail orchymyn, *Sal.* 45. 11. Efe yw dy Ior di, ymostwng dithau iddo ef.

P. 3. Dylai y zêl fydd gan Dduw i'w addoliad ei hun, ein hannog ni i gadw yr ail orchymyn, *Ecf.* 34. 14. Ni chei ymgrymmu i Dduw arall: o blegid yr Arglwydd, eiddigus yw ei enw; Duw eiddigus yw efe, *1 Cor.* 10. 20.

G. 58. Pa

G. 58. Pa un yw y trydydd gorchymyn?

A. Y trydydd gorchymyn yw na chymmer enw yr Arglwydd dy Dduw yn ofer: canys nid dieuog gan yr Arglwydd yr hwn a gymmero ei enw ef yn ofer. *Ecf. 20. 7.*

G. 59. Beth a ofynir yn y trydydd gorchymyn?

A. Mae'r trydydd gorchymyn yn gofyn sanctaidd, a pharchedig arferiad o enwau, titlau, priodoliaethau, ordeinhadau, gair, a gweithredoedd Duw.

P. 1. Mae Duw yn gofyn sanctaidd a pharchedig arferiad o'i enwau, *Mat. 6. 9.* Ein Tad yr hwn wyt yn y nefoedd, sancteiddier dy Enw. *Sal. 29. 2.*

P. 2. Mae Duw yn gofyn sanctaidd a pharchedig arferiad o'i deitlau, a'i briodoliaethau, *Dat. 15. 3. 4.* Arglwydd Dduw Hollalluog, cyfiawn a chywir yw dy ffyrdd di Brenhin y saint, pwy ni'th ofna di, ac ni ogonedda dy Enw. *Deut. 28. 58.*

P. 3. Mae Duw yn gofyn sanctaidd a pharchedig arferiad o'i ordeinhadau, *Preg. 5. 1.* Gwilia ar dy droed, pan fydddech yn myned i dŷ Dduw, a bydd barottach i wrando nag i roi aberth ffyliaid. *Mal. 1. 11.*

P. 4. Mae Duw yn gofyn sanctaidd a pharchedig arfer o'i air, *Sal. 138. 2.* Clodforaf dy enw, am dy drugaredd a'th wirionedd, o blegid ti a fawrheafst dy air uwchlaw dy enw oll.

P. 5. Mae Duw yn gofyn sanctaidd a pharchedig arfer o'i weithredoedd, *Job 36. 24.* Cofia fawrhau ei waith ef; ar yr hwn yr edrych dynion.

G. 60. Beth a waherddir yn y trydydd gorchymyn?

A. Mae y trydydd gorchymyn yn gwahardd pob halogiad, neu gam-arfer o unrhyw beth, trwy yr hyn y mae Duw yn ei wneuthur ei hun yn adnabyddus, *Mal. 2. 2.* Oni wrandewch, ac oni ystyriwch i rod di anrhydedd i'm henw i, medd Arglwydd y lluoedd; yna mi a anfonaf felldith arnoch chwi, ac a felldigaf eich bendithion, i.e. 'mi a'u melldigais eisioes, am nad ydych yn ystyried.

G. 61. Beth yw y rheswm a gyfylltwyd wrth y trydydd gorchymyn?

A. Y

Edw. Griffiths 21st Dec 1880

A. Y rheswm a gyfylltwyd wrth y trydydd gorchymyn, yw, er i drofeddwyr y gorchymyn hwn allu diange rhag cospedigaeth dynion, etto na oddef yr Arglwydd ein Duw iddynt ddiange rhag ei gyfiawn farn ef, *Deut.* 28. 51, 59. Oni chedwi ar wneuthur holl eiriau y gyfraith, gan ofni yr enw gogoneddus ag ofnadwy hwn, yr Arglwydd dy Dduw, yna y gwna yr Arglwydd dy blaau di yn rhyfedd.

G. 62. Pa un yw y pedwerydd gorchymyn?

A. Y pedwerydd gorchymyn yw, cofia y dydd sabbath, i'w sancteiddio ef. Chwe' diwrnod y gweithi, ac y gwnei dy holl waith: ond y seithfed dydd yw sabbath yr Arglwydd dy Dduw: na wna ynddo ddim gwaith; tydi, na'th fab, na'th ferch, na'th wasanaethwr, na'th wasanaethferch, na'th anifail, na'th ddieithrddyn a fyddo o fewn dy byrth. O herwydd mewn chwe' diwrnod y gwnaeth yr Arglwydd y nesoedd a'r ddaear, y môr, a'r hyn oll fydd ynddynt, ac a orphwyfodd y seithfed dydd: am hynny y bendithiodd yr Arglwydd y dydd sabbath, ac a'i sancteiddiodd ef. *Ecf.* 20. 8, 9, 10, 11.

G. 63. Beth a ofynir yn y pedwerydd gorchymyn?

A. Mae y pedwerydd gorchymyn yn gofyn i ni gadw yn sanctaidd i Dduw, y cyfryw amseroedd gofodedig, ag a ordeiniodd efe yn ei air, yn hyspyfol un diwrnod mewn saith, i fod yn sabbath sanctaidd iddo ef ei hun, *Lef.* 19. 30. Cedwch fy sabbathau, a pherchwch fy nghysleg: yr Arglwydd ydwyf fi. *Deut.* 5. 12. Cadw y dydd sabbath i'w sancteiddio ef, fel y gorchymynodd yr Arglwydd dy Dduw i ti.

G. 64. Pa ddiwrnod o'r saith a ordeiniodd Duw i fod yn sabbath wythnosol?

A. Cyn adgyfodiad Crist, Duw a ordeiniodd y seithfed dydd o'r wythnos, i fod yn sabbath wythnosol, a'r dydd cyntaf o'r wythnos byth wedi hynny i barhau hyd ddiwedd y byd, yr hwn yw, y sabbath Crist'nogawl.

P. 1. O'r dechreuad hyd adgyfodiad Crist, Duw a ordeiniodd y seithfed dydd o'r wythnos i fod yn sabbath

bath

bath wythnosol, chwe' diwrnod y gweithi, ac ar y feithfed dydd y mae sabbath gorphwysdra sanctaidd i'r Arglwydd, pwy bynnag a wnelo waith, yn feithfed dydd, llwyr rodder ef i farwolaeth.

P. 2. Ordeiniodd Duw, y dydd cyntaf o'r wythnos, o adgyfodiad Crist hyd ddiwedd y byd, i fod yn sabbath Crist'nogawl, *Act. 20. 7.* Ac ar y dydd cyntaf o'r wythnos, wedi i'r disgyblion ddyfod ynghyd i dorri bara, Paul a ymresymmodd â hwynt. *1 Cor. 16. 2. Dat. 1. 10.*

G. 65. Pa fodd y sancteiddir y dydd sabbath?

A. Y sabbath a sancteiddir trwy orphwysdra sanctaidd yr holl ddiwrnod hwnnw, hyd yn oed oddi wrth y cyfryw orchwylion bydol, &c. ag sydd gyfreithlon ar ddyddiau eraill; a threulio yr holl amser mewn cyhoeddus a dirgel ymarfer o addoliad Duw, oddi eithr cymmaint ag sydd i'w gymmeryd i fynu yn y gweithredoedd o angenrheidrwydd a thrugaredd.

P. 1. Sancteiddier y sabbath trwy orphwysdra oddi wrth yr hyn sydd gyfreithlon ar ddyddiau eraill, *Lef. 23. 3.* Chwe' diwrnod y gwneir gwaith, a'r feithfed dydd y bydd sabbath gorphwysdra, sef cymmanfa sanctaidd, dim gwaith ni's gwnewch.

P. 2. Sancteiddier y sabbath trwy dreulio y cyfan o'r amser mewn cyhoeddus a dirgel ymarfer o addoliad Duw, *Sal. 92.* Ystyr y Salm yw cân ar y dydd sabbath. Da yw moliannu'r Arglwydd, a chanu mawr i'th enw di y goruchaf, &c.

P. 3. Fe a ellir, ac fe a ddylid gwneuthur gweithredoedd o angenrheidrwydd, a thrugaredd ar y sabbath. *Mat. 12. 11, 12.* Pa ddyn o honoch a chando un ddafad, ac os syrth honno mewn pwll ar y dydd sabbath, nid ymeisf ynddi, a'i chodi allan, pa faint gwell gan hynny yw dyn na dafad? felly rhydd yw gwneuthur yn dda ar y sabbathau.

G. 66. Beth a walterddir yn y pedwerydd gorchymyn?

A. Y pedwerydd gorchymyn sydd yn gwahardd eigeuluso, neu ddiotal gyflawni'r dyledswyddau a orchymynir, a halogi'r diwrnod trwy seguryd neu wneuthur yr hyn sydd ynddo ei hun yn bechadurus, neu trwy afreidiol

afreidiol feddyliau, geiriau, neu weithredoedd yng-
hylch gorchwylion bydol, neu ddifyrrwch.

P. 1. Mae Duw yn gwahardd esgeuluso, neu ddiofal gyflawni y dyledswyddau a ofynir ar y dydd sabbath. *Mal. 1. 13. Eze. 23. 38.* Eu offeiriaid a dreisiasant fy nghyfraith, ac a halogasant fy mhethau sanctaidd: ni wnaethant ragor rhwng cyflegredig a halogedig, ac ni wnaethant wybod rhagor rhwng yr arian a'r glân: cuddiasant hefyd eu llygaid oddi wrth fy sabbathau.

P. 2. Mae Duw yn gwahardd halogi y sabbath trwy seguryd, neu wneuthur yr hyn sydd ynddo ei hun yn bechadurus, *Eze. 23. 38.* Fy nghyssegr a arianasant yn y dydd hwnnw, am sabbathau a halogasant. *Act. 20. 9.*

P. 3. Mae Duw yn gwahardd halogi y dydd sabbath trwy afreidiol feddyliau, geiriau neu weithredoedd, &c. *Esa. 58. 13.* O throi dy droed oddi wrth y sabbath, heb wneuthur dy ewyllys ar fy nydd Sanctaidd, a galw y sabbath yn hyfrydwch; Sanct yr Arglwydd yn ogoneddus; a'i anrhydeddu ef, heb wneuthur dy ffyrdd dy hun, heb geisio dy ewyllys dy hun, na dywedyd dy eiriau dy hun. *Gwel. Neh. 13. 15. Amos 8. 5. Jer. 17. 24.—27.*

G. 67. Pa resymmau a gysylltwyd wrth y pedwerydd gorchymyn?

A. Y rhesymmau a gysylltwyd wrth y pedwerydd gorchymyn, ydynt ganniattad gan Dduw i ni o chwech diwrnod o'r wythnos, gogyfer a'n gorchwylion ein hunain, ei arddeliad ef o hawl enwedigol yn y feithfed, ei siampl ei hun, a'i waith yn bendithio y dydd sabbath.

P. 1. Dylai canniattad Duw i ni, chwe' diwrnod o'r wythnos gogyfer a'n gorchwylion ein hunain, ein hannog ni i sancteiddio y dydd sabbath, *Ecf. 34. 21.* Chwe' diwrnod y gweithia, ac ar y feithfed dydd y gorphwysf: yn amser aredig, ac yn y cynhauaf y gorphwysf, *Pen. 31. 15.*

P. 2. Dylai arddeliad Duw o hawl enwedigol yn y feithfed

feithfed dydd ein hannog ni i sancteiddio y dydd sabbath, *Lef.* 23. 3. Dim gwaith ni's gwnewch : sabbath yw efe i'r Arglwydd yn eich holl drigfannau.

P. 3. Dylai siampl Duw, a'i fendithiad o'r dydd sabbath ein hannog ni i'w sancteiddio ef, *Gen.* 2. 3. A Duw a fendigodd y feithfed dydd ac a'i sancteiddiodd ef : o blegid ynddo y gorphwysafai oddi wrth ei holl waith.

G. 68. Pa un yw y pummed gorchymyn ?

A. Y pummed gorchymyn yw, anrhydedda dy dad a'th fam ; fel yr estyner dy ddyddiau ar y ddaear yr hon y mae yr Arglwydd dy Dduw yn ei rhoddi i ti. *Ecf.* 20. 12.

G. 69. Beth a ofynir yn y pummed gorchymyn ?

A. Y pummed gorchymyn sydd yn ymddiffyniad o'r anrhydedd, a chyflawniad o'r dyledswyddau perthynafol i bob un yn eu hamryw leoedd, a'u galwedigaethau, pa un bynnag a'i uchel, a'i isel radd, a'i cyd-radd.

P. 1. Mae Duw yn gofyn amddiffyniad o'r anrhydedd, a chyflawniad o'r dyledswyddau perthynafol i uchel-radd, *Eph.* 5. 21, 22. Gan ymddarostwng i'w gilydd yn ofn Duw : y gwragedd ymostyngwch i'ch gwyr priod megis i'r Arglwydd, *Pen.* 6. 1, 5. Y plant ufuddhewch i'ch rhieni yn yr Arglwydd, Y gweision ufuddhewch i'r rhai sydd arglwyddi i chwi yn ol y cnawd, *Rhuf.* 13. 1. Ymddarostynged pob un i'r awdurdodau goruchel.

P. 2. Mae Duw yn gofyn cyflawniad o bob dyledswydd perthynafol i isel-radd, *Eph.* 6. 9. A chwithau feistrad, gwnewch yr un pethau tu ag attynt hwy, gan roi bygwth heibio, gan wybod fod eich Harglwydd chwi a hwythau yn y nefoedd, *Col.* 3. 19. Y gwyr cerwch eich gwragedd, ac na fyddwch chwerwon wrthynt.

P. 3. Mae Duw yn gofyn cyflawniad o bob dyledswydd perthynafol i gyd-radd. *Rhuf.* 12. 10. Mewn cariad brawdol byddwch garedig i'w gilydd, yn rhoddi parch, yn blaenori eu gilydd.

G. 70.

G. 70. Beth a waherddir yn y pummed gorchymyn?

A. Y pummed gorchymyn sydd yn gwahardd egeulufo, neu wneuthur dim yn erbyn yr anthydedd a'r ddyledswydd a berthyn i bob un yn eu hamryw leoedd, a'n galwedigaethau, *Rhuf.* 13. 7, 8. Telwch gan hynny i bawb eu dyledion, teyrnged i'r hwn y mae teyrnged yn ddyledus; toll i'r hwn y mae toll; ofn i'r hwn y mae ofn, parch i'r hwn y mae parch yn ddyledus, na fyddwch yn nyled neb o ddim, ond o garu bawb eu gilydd *Mat.* 15. 4, 5, 6. Ac amryw 'sgrythyrau eraill.

G. 71. Pa reswm a gysylltwyd wrth y pummed gorchymyn?

A. Ym a gysylltwyd wrth y pummed gorchymyn yw, eidd o hoedel, a hawddfyd (cyn belled ag y gwafanaetho i ogoniant Duw, a'u daioni eu hunain) i'r sawl oll ac a gadwant y gorchymyn hwn, *Eph.* 6. 2, 3. Anrhydedda dy dad a'th fam (yr hwn yw y gorchymyn cyntaf mewn addewid,) fel y byddo yn dda i ti, ac fel y byddech hir hoedlog ar y ddacar.

G. 72. Pa un yw y chweched gorchymyn?

A. Y chweched gorchymyn yw, Na ladd, *Ecf.* 20. 14.

G. 73. Beth a ofynnir yn y chweched gorchymyn?

A. Mae'r chweched gorchymyn yn gofyn pob ymgais cyfreithlon i amddiffyn ein bywyd ein hunain a bywyd eraill.

P. 1. Mae Duw yn gofyn pob ymgais cyfreithlon i amddiffyn ein bywyd ein hunain, *Eph.* 5. 28. 29. Felly y dylai y gwyr garu eu gwragedd megis eu cyrph eu hunain, canys ni chafodd neb erioed ei gnawd ei hun, eithr ei fagu a'i feithrin y mae.

P. 2. Mae Duw yn gofyn pob ymgais cyfreithlon i amddiffyn bywyd eraill, *Sal.* 82. 3, 4. Bernwch y tlawd a'r ymddifad, gwaredwch y tlawd a'r anghenus. *Diar.* 24. 11. Gwared y rhai a lufgit i angau: a ymdaweit a'r neb sydd barod i'w lladd. *Job* 29. 13.

G. 74. Beth a waherddir yn y chweched gorchymyn?

A. Mae

A. Mae y chweched gorchymyn yn gwahardd cymmeryd ymaith ein bywyd ein hunain, neu fywyd ein cymmydog yn anghyfreithlon, a pha beth bynnag sy'n tueddu tu ag at hynny.

P. 1. Mae Duw yn gwahardd cymmeryd ymaith ein bywyd ein hunain, a pheth bynnag sy'n tueddu tu ag at hynny, *Act. 16. 28.* Paul a lefodd â llef uchel, na wna i ti dy hun ddim niweid.

P. 2. Mae Duw yn gwahardd cymmeryd ymaith fywyd ei gymmydog yn anghyfreithlon, a pha beth bynnag sy'n tueddu i hynny, *Gen. 9. 6.* A dywallto waed dyn, trwy ddyn y tywelltir ei waed yntau.

G. 75. Pa un yw y feithfed gorchymyn?

A. Y feithfed gorchymyn yw, Na wna odineb. *Ecf. 20. 14.*

G. 76. Beth a ofynir yn y feithfed gorchymyn?

A. Y feithfed gorchymyn sy'n gofyn i ni gadw ein hunain a'n cymmydog yn ddiwair, mewn calon, ymadrodd, ac ymddygiad.

P. 1. Mae Duw yn gofyn i ni gadw ein diweirdeb ein hunain, i *Thef. 4. 4.* Ar sedru o bob un o honoch feddiannu ei lestr eu hun mewn sancteiddrwydd a pharch. i *Cor. 7. 2.*

P. 2. Mae Duw yn gofyn i ni gadw diweirdeb ein cymmydog, *Eph. 5. 11. 12.* Na fydded i chwi gydgyfeillach â gweithredoedd anffrwythlon y tywyllwch, eithr yn hytrach argyhoeddwoch hwynt.

P. 3. Mae Duw yn gofyn i ni gadw ein hunain a'n cymmydog yn ddiwair o galon, 2 *Tim. 2. 22.* Chwantau ieuengctyd, ffo oddi wrthynt.

P. 4. Mae Duw yn gofyn i ni gadw ein hunain, a'n cymmydog yn ddiwair mewn ymadrodd, *Col. 4. 6.* Bydded eich ymadrodd bob amser yn rasol wedi ei dymheru â halen.

P. 5. Mae Duw yn gofyn i ni gadw ein hunain, a'n cymmydog yn ddiwair mewn ymddygiad, i *Pedr 3. 2.* Wrth edrych ar eich ymarweddiad diwair chwiyng hyd âg ofn.

D *G. 77.*

G. 77. Beth a waherddir yn y seithfed gorchymyn?

A. Y seithfed gorchymyn sy'n gwahardd pob anniwair feddyliau, geiriau, a gweithredoedd.

P. 1. Mae Duw yn gwahardd pob anniwair feddyliau, *Job* 31. 1. Myfi a wneuthum ammod â'm llygaid, Paham gan hynny y meddyliwn am forwyn? *Mat.* 5. 28. Pob un fydd yn edrych ar wraig, i'w chwennychu hi, fydd wedi gwneuthur eisoes odineb â hi yn ei galon.

P. 2. Mae Duw yn gwahardd pob anniwair eiriau, *Eph.* 5. 4. Na ferthedd, nac ymadrodd ffêl, na choeg ddigrifwch, na enwer chwaith yn eich plith.

P. 3. Mae Duw yn gwahardd pob anniwair weithredoedd. *Eph.* 5. 3. Eithr godineb a phob asendid na enwer yn eich plith.

G. 78. Pa un yw yr wythfed gorchymyn?

A. Yr wythfed gorchymyn yw, Na ladratta. *Ecf.* 20. 15.

G. 79. Beth a ofynir yn yr wythfed gorchymyn?

A. Mae'r wythfed gorchymyn yn gofyn y cyfreithlon geisio, a gwellhau ein golud a'n ystâd fydol ein hunain ac eraill.

P. 1. Mae Duw yn gofyn y cyfreithlon geisio a gwellhau ein ystâd fydol ein hunain, *Gen.* 30. 30. Bellach gan hynny pa bryd y darparaf hefyd i'm tŷ fy hun. *Diar.* 27. 23. Edrych yn ddyfal ar dy anifeiliaid, gofala am dy braidd, *Rhuf.* 12. 17. *1 Tim.* 5. 8.

P. 2. Mae Duw yn gofyn y cyfreithlon geisio a gwellhad ystâd fydol eraill, *Lef.* 25. 35. A phan dlodo dy frawd gyd â thi, *Phil.* 2. 4, Nac edrychwch bob un ar yr eiddoch eich hunain, eithr pob un ar yr eiddo eraill hefyd *Deut.* 22. 1, 2, 3, &c.

G. 80. Beth a waherddir yn yr wythfed gorchymyn?

A. Mae'r wythfed gorchymyn yn gwahardd pa beth bynnag fydd, neu a all rwystro ein golud a'n ystâd fydol ein hunain neu'n cymmydog.

P. 1. Mae Duw yn gwahardd beth bynnag y fydd, neu

neu a all rwyfiro ein golud a'n ystâd fyddol ein hunain,
1 *Tim.* 5. 8. Ac od oes neb heb ddarbod dros yr eiddo,
ac yn enwedig ei deulu, efe a wadodd y fydd, a gwaeth
yw na'r diffydd.

P. 2. Mae Duw yn gwahardd beth bynnag y fydd
neu a all rwyfiro golud ac ystâd fyddol ein cymmydog.
Diar. 21. 6. Tryforau a gasgler â thafod celwyddog
a chwelir megis gwagedd gan y neb fydd yn ceisio
angau. *Eph.* 4. 28.

G. 81. Pa un yw y nawfed gorchymyn?

A. Y nawfed gorchymyn yw, na ddwg gam dysti-
olaeth yn erbyn dy gymmydog. *Esf.* 20. 16.

G. 82. Beth a ofynir yn y nawfed gorchymyn?

A. Mae'r nawfed gorchymyn yn gofyn ymddiffyn
a chynnorthwyo'r gwirionedd rhwng y naill ddyn
a'r llall, a'n henw da ein hunain, a'r eiddo'n cymmy-
dog, yn bendisaddeu wrth ddwyn tyftiolaeth.

P. 1. Mae Duw yn gofyn diffyn a chynnorthwyo'r
gwirionedd rhwng y naill ddyn a'r llall, *Zec.* 8. 16.
Dywedwch y gwir bawb wrth ei gymmydog.

P. 2. Mae Duw yn gofyn diffyn a chynnorthwyo
ein henw da, *Preg.* 7. 1. Gwell yw enw da nag en-
naint gwerthfawr.

P. 3. Mae Duw yn gofyn diffyn a chynnorthwyo,
enw da ein cymmydog, 3 *Ioan* 12. Y mae Demet-
rius air da gan bawb, a chan y gwirionedd ei hun, a
ninnau hefyd ein hunain ydym yn tyftiolaethu.

P. 4. Mae Duw yn gofyn diffyn, a chynnorthwyo'r
gwirionedd yn bendisaddau wrth ddwyn tyftiolaeth,
Diar. 14. 5. 25. Tyft ffyddlon ni ddywed gelwydd,
tyft ffyddlon a weryd eneidiau.

G. 83. Beth a waherddir yn y nawfed gorchymyn?

A. Y nawfed gorchymyn fydd yn gwahardd beth
bynnag fydd yn rhwystr i'r gwirionedd neu yn niweidiol
i'n henw da ein hunain, neu ein cymmydog.

P. 1. Mae Duw yn gwahardd beth bynnag fydd yn
rhwystr i'r gwirionedd, *Rhuf.* 3. 13. A'u tafodau y
gwnaethant ddichell.

P. 2. Mae Duw yn gwahardd beth bynnag fydd
niweidiol

niweidiol i'n henw da ein hunain, *Diar.* 22. 1. Mwy dymundol yw enw da, na chyfoeth lawer, *Job* 27. 5.

P. 3. Mae Duw yn gwahardd beth bynnag fydd niweidiol i enw da ein cymmydog, *Sal.* 15. 3. Heb absennu â'i dafod, heb wneuthur drwg i'w gymmydog, a heb dderbyn enllib yn erbyn ei gymmydog.

G. 84. Pa un yw y degfed gorchymyn?

A. Y degfed gorchymyn yw, na chwennych dy dy gymmydog, na chwennych wraig dy gymmydog, na'i wafanaethwr, na'i wafanaethferch, na'i ŷch, na'i alyn, na dim a'r fydd eiddo dy gymmydog. *Ecf.* 20. 17.

G. 85. Beth a ofynir yn y degfed gorchymyn?

A. Y degfed gorchymyn fydd yn gofyn cwbl foddlonrwydd i'n cyflwr ein hunain, gyd âg iawn a chariadus dymmer yspryd tu ag at ein cymmydog, a'r cwbl fydd eiddo ef.

P. 1. Y degfed gorchymyn fydd yn gofyn cwbl foddlonrwydd i'n cyflwr ein hunain, *Heb.* 13. 5. Bydded eich ymarweddiad yn ddi-ariangar, gan fod yn foddlon i'r hyn fydd gennych.

P. 2. Mae Duw yn gofyn iawn a chariadus dymmer yspryd tu ag at ein cymmydog a'r cwbl fydd eiddo ef, a *Cor.* 13. 4, 5, 6. Y mae cariad yn hir-ymaros, yn gymwynasgar, cariad nid yw yn cynfigennu, nid yw yn gwneuthur yn anweddaidd, nid yw yn ceisio yr eiddo ei hun, ni chythruddir, ni feddwl ddrwg, &c.

G. 86. Beth a waherddir yn y degfed gorchymyn?

A. Y degfed gorchymyn fydd yn gwahardd pob anfoddlonrwydd i'n cyflwr ein hunain, gan gynyfigennu, neu ofidio am ddaioni ein cymmydog. A holl anolbarthus gynhyrifiadau, a chwantau i ddim a'r fydd eiddo ef.

P. 1. Mae Duw yn gwahardd pob anfoddlonrwydd i'n cyflwr ein hunain, i *Cor.* 10. 10. na rwgnech wch megis y grwgnachodd rhai o honynt hwy, ac a'u distrywiodd gan y dinystrydd.

P. 2. Mae Duw yn gwahardd pob cynfigen, neu ofidio am ddaioni eraill, *Mat.* 20. 15. A yw dy lygad ti yn ddrwg, am fy mod i yn dda, *Gal.* 5. 26. Na fyddwn wag-ogoneddgar, gan ym annog eu gilydd, gan ymgynyfigennu wrth eu gilydd.

P. 3.

P. 3. Mae Duw yn gwahardd holl annosbarthus-gynhyrifiadau a chwantau i ddim a'r fydd eiddo ein cymmydog, *Col. 3. 5.* Marw hewch gan hynny eich aelodau, y rhai fydd ar y ddaear, godineb, affendid, gwyn, drygchwant, a chybydd-dod, yr hon fydd eulan-addoliaeth.

G. 87. A ddichon unrhyw ddyn gadw gorchymynion Duw yn berffeith-gwbl?

A. Nid oes neb, yr hwn nid yw ond dyn yn unig, yn gallu er y cwmp, gadw yn y bywyd hwn orchymynion Duw yn berffaith-gwbl: ond y mae ef beunyddi yn eu torri hwynt mewn meddwl, gair, a gweithred.

P. 1. Nid oes neb er y cwmp, yr hwn nad yw ond dyn yn unig, yn gallu yn y bywyd hwn gadw gorchymynion Duw, *Preg. 7. 20.* Nid oes dyn cyfiawn ar y ddaear a wna ddaioni ac ni phecha, *1 Ioan. 1. 8.*

P. 2. Mae pob unig ddyn er y cwmp yn torri gorchymynion Duw, mewn meddwl, *Gen. 6. 5.* A'r Arglwydd a welodd mai aml oedd drygionî dyn ar y ddaear, a bod holl fwriad meddylfryd ei galon yn unig yn ddrygionus.

P. 3. Mae pob unig ddyn er y cwmp yn torri gorchymynion Duw mewn gair, *Iago 3. 8.* Y tafod ni ddichon un dyn ei ddofi, drwg anllywodraethus yw yn llawn gwenwyn marwol.

P. 4. Mae pob unig ddyn er y cwmp yn torri gorchymynion Duw mewn gweithred, *Iago 3. 2.* Mewn llawer o bethau yr ydym ni bawb yn llithro.

G. 88. A ydyw holl droseddiadau y gyfraith mor ochryslon, neu cymmaint, y naill a'r llall?

A. Mae rhai pechodau ynddym eu hunang, ac o hêrwydd amryw âmgylchiadau, yn eu trymbau, neu yn eu gwneuthur, yn fwy erchyll yngolwg Duw, nag eraill, *Ezec. 8. 13.* Tro etto, Cei weled ffeidd ora mwy, y rhai y maent hwy yn eu gwneuthur, *Ioan 19. 11.* Yr hwn a'm traddododd i ti fydd fwy ei bechod, *1 Ioan 5. 16.*

G. 89. Beth y mae pob pechod yn ei haeddu?

D. 3.

A. Mae

P. 3.

A. Mae pob pechod yn haeddu digofaint a melldith Duw yn gyftat yn y byd hwn a'r byd a ddaw.

P. 1. Mae pob pechod yn haeddu digofaint a melldith Duw yn y byd hwn, *Gal. 3. 10.* Melldigedig yw pob un nid yw yn aros yn yr holl bethau a ysgrifenis yn llyfr y ddeddf i'w gwneuthur hwynt. *Eph. 5. 6.*

P. 2. Mae pob pechod yn haeddu melldith a digofaint Duw yn y byd a ddaw, *Dan. 21. 8.* Ond i'r rhai ofnog, a'r digred, a'r ffaidd, a'r llofryddion, a'r patteinwyr, a'r fwyn-gyfareddwyr, a'r eulunaddolwyr, a'r holl gelwyddwyr, y bydd eu rhan yn y llynn fydd yn hosgi a thân a brwmstan, yr hwn yw yr ail farwolaeth.

G. 90. Beth y mae Duw yn ei ofyn gennym, fel y gallom ddiango rhag ei ddigofaint a'i felldith fydd ddyledus i ni am ein pechodau?

A. I ddiango rhag digofaint a melldith Duw fydd ddyledus i ni am bechod, mae Duw yn gofyn gennym ffydd yn Iesu Grist, edifeirwch i fywyd, gyd â dyfal arfer o'r holl foddion oddi allan, trwy ba rai y mae Crist yn cyfrannu i ni ddoniau y prynedigaeith.

P. 1. I ddiango rhag digofaint a melldith Duw fydd ddyledus i ni am bechod, mae Duw yn gofyn gennym ffydd yn Iesu Grist, *Ioan 3. 16.* felly y carodd Duw y byd, fel y rhoddodd efe ei unig anedig Fab, fel na choller pwy bynnag a gredo ynddo ef, ond caffael o hono fywyd tragywyddol, *Act. 8. 30, 31.*

P. 2. I ddiango rhag digofaint Duw ac fydd ddyledus i ni am bechod, mae Duw yn gofyn fod ynom edifeirwch i fywyd, *Act. 17. 30.* A Duw wedi esgeuluso amferoedd yr anwybodaeth hon fydd yr awr hon, yn gorchymyn i bob dyn ymhob man edifarhau.

P. 3. I ddiango rhag digofaint fydd ddyledus i ni, mae Duw yn gofyn gennym ddyfal arfer yr holl foddion trwy ba rai y cyfrennit i ni ddoniau prynedigaeith, *Diar. 2. 3, 4, 5.* Os gwaeddi ar ol gwybodaeth, os cyfodi dy lef am ddyall, os ceisi hi fel arian, os chwili am dani fel am drysorau cuddiedig, yna y cai ddyall ofn yr Arglwydd, ac y cei wybodaeth o Dduw, *Pen. 34. 35.*

G. 91. Beth yw ffydd yn Iesu Grist?

A. Ffydd

A. Ffydd yw gras iachusol, trwy ba un yr ydym yn ei dderbyn ef, ac yn gorphwys arno ef yn unig am iachawdwriaeth, fel y cynnygir ef i ni yn yr efengyl.

P. 1. Mai gras iachusol, neu gadwedigol, yw ffydd yn Iesu Grist, *Heb. 10. 39.* Nid ydym ni o'r rhai fy'n tynnu yn ol i golledigaeth, namyn o ffydd i gadwedigaeth yr enaid.

P. 2. Trwy ffydd yr ydym yn derbyn Iesu Grist *Ioan 9. 12.* Cynnifer ac a'i derbyniasant ef, efe a roddes iddynt allu i fod yn feibion i Dduw, fel i'r rhai a gredant yn ei enw ef.

P. 3. Trwy ffydd yr ydym yn gorphwys ar Grist yn unig am iachawdwriaeth, *Phil. 3. 9.* Ac i'm cair ynddo ef heb fy nghyfiawnder fy hun yr hwn fy o'r gyfraith, ond yr hwn fy trwy ffydd Iesu Grist, fel y cyfiawnder sydd o Dduw trwy ffydd.

P. 4. Trwy ffydd yr ydym yn derbyn Crist, megis y cynnygir ef i ni yn yr efengyl, yr Arglwydd yw ein Barnwr, yr Arglwydd yw ein Deddfwr, yr Arglwydd yw ein Brenhin, efe a'n ceidw.

G. 92. Beth yw edifeirwch i fywyd?

A. Edifeirwch i fywyd yw gras iachusol, trwy ba un y mae pechadur tan deimlad bywiol o'i bechod, ac ystyriaeth o drugaredd Duw yng Nghrist, gyd â gofid a chafineb at bechod, yn troi oddi wrtho at Dduw, gan gwbl fwriadau, ac ymeginio i fyw bywyd newydd.

P. 1. Edifeirwch i fywyd sydd ras iachusol (neu gadwedigol). *Act. 11. 18.* Fe roddes Duw gan hynny i'r cenhedloedd hefyd edifeirwch i fywyd.

P. 2. Mewn edifeirwch i fywyd, y mae'r pechadur dan deimlad bywiol o'i bechod, *Act. 2. 37.* Hwytiau wedi clywed hyn a ddwysbigwyd yn eu calon, ac a ddywedasant wrth Pedr, a'r Apostolion eraill, Ha wyr frodyr, beth a wnawn ni?

P. 3. Mewn edifeirwch y mae ystyriaeth o drugaredd Duw yng Nghrist, *Joel 2. 13.* Dychwelwch at yr Arglwydd eich Duw; o herwydd grasslawn, a thrugarog yw efe, hwysfrydig i ddigofaint, a mawr ei drugaredd, ac edifeiriol am ddrwg.

P. 4. Trwy

P. 4. Trwy edifeirwch i fywyd, mae'r pechadur gyda gŏfid a chafineb at bechod yn troi oddi wrtho at Duw, *Jer.* 31. 18, 19. Dychwel di fi, a mi a ddychwelir, o blegid ti yw yr Arglwydd fy Nuw, yn eddïau wedi i mi ddychwelyd mi a edifarheais, ac wedi i mi wybod mi a dareuais fy morddwyd : myfi a gywilyddiwyd, ac a waradwyddwyd hiesyd, am i mi ddwyn gwarth fy ieuengtid.

P. 5. Mewn edifeirwch i fywyd, mae cwbl fwriadu ac ymgnio i fyw bywyd newydd, *Sal.* 119. 59, 60. Meddyliais am fy ffyrdd, a throais fy nhraed at dy dystiolaethau di, brylïais ac nid oedais i gadw dy orchymynion.

G. 93. Pa rai yw'r moddion oddi allan trwy ba rai y mae Crist yn cyfrannu i ni y bendithion y bwrcasodd efe?

A. Y moddion arferol oddi allan trwy ba rai y mae Crist yn cyfrannu i ni y bendithion y bwrcasodd ef : ydynt ei ordeinhadau ef, yn ysbyfawl, y gair, Bedydd, a Swpper yr Arglwydd ynghyd â gweddi ; y rhai oll a wneir yn nerthol er iachawdwriaeth i'r etholedigion, *Act.* 2. 41, 42. Yna y rhai a dderbyniafant ei air ef yn ewyllygar a fedyddiwyd, &c. Ac yr oeddynt yn parhau yn athrawiaeth, ac ynghymdeithas yr Apostolion, ac yn torri bara, ac mewn gweddïau.

G. 94. Pa fodd y gwneir y gair yn nerthol i iachawdwriaeth?

A. Yspryd Duw fydd yn gwneuthur darllenïad, ond yn enwedig pregethiad y gair, yn fodd rhinweddol i argyhoeddi ac i droi pechaduriaid ; ac i'w hadeiladu mewn sancteiddrwydd a diddanwch, trwy fydd fywiol i iachawdwriaeth.

P. 1. Yspryd Duw fydd yn gwneuthur darllenïad y gair yn effeithiol, *Neb.* 8. 8. Hwyl a ddarllenasant yn eglur yn y llyfr, *Sal.* 119. 7. Cyfraith yr Arglwydd fydd berffaith yn troi yr enaid, &c.

P. 2. Mae Yspryd Duw yn gwneuthur pregethiad y gair mewn modd enwedigol yn rhinweddol i argyhoeddi pechaduriaid, *Sal.* 51. 13. Dysgaf dy ffyrdd i rai

rai-anwir, a phechaduriaid a droir attat, *Act.* 8. 28.
34. *Rhuf.* 10. 14, 17.

P. 3. Yspryd Duw fydd yn gwneuthur y gair yn rhinweddol i adeiladu y faint mewn sancteiddrwydd a diddanwch, *Act.* 20. 32. Yr ydym yn eich gorchymyn i Dduw ac i air ei ras ef, yr hwn a all adeiladu chwaneg, a rhoddi i chwi etifeddiaeth ymhlith yr holl rai a sancteiddiwyd, i *Thef.* 1. 6. Wedi derbyn y gair mewn gorthrymder mawr, gyd â llawenydd yn yr Yspryd Glân.

P. 4. Yspryd Duw trwy'r gair sy'n adeiladu'r faint trwy fydd i iachawdwriaeth, *Rhuf.* 1. 16. Nid oes arnaf gywilydd o efengyl Crist: oblegid galla Duw yw hi er iachawdwriaeth i bob un sy'n credu.

G. 95. Pa fodd y mae'r gair i'w ddarllain ac i'w wrando fel y byddo yn effeithiol i iachawdwriaeth?

A. Fel y byddo y gair yn effeithiol i iachawdwriaeth, rhaid i ni ddal sylw arno gyd â diwydrwydd, parattoad, a gweddi; ei dderbyn trwy fydd a chariad, ei osod yn ein calonau, a'i arferu yn ein bucheddau.

P. 1. Fel y byddo'r gair er iachawdwriaeth i ni, rhaid i ni ddal sylw arno gyd â diwydrwydd, *Heb.* 2. 1. Rhaid i ni ddal yn well ar y pethau a glywsom. *Diar.* 8. 34.

P. 2. Rhaid i ni ddal sylw ar y gair gyd â pharattoad, i *Pedr* 2. 1, 2. Wedi rhoi heibio bob drygioni, a phob twyll a rhagith, a chynfigen, a phob gogan air, fel rhai bychain newydd eni chwennychwch ddi-dwyll iaeth y gair, fel y cynnyddoch trwyddo ef, *Luc* 8. 18.

P. 3. Fel y byddo'r gair effeithiol, &c. rhaid dal sylw arno gyd â gweddi, *Sal.* 119. 18. Datguddia, sef agor, fy llygaid, fel y gwelwyf bethau rhyfedd allan o'th gyfraith di. *Eph.* 6. 18. 19.

P. 4. Rhaid i ni dderbyn y gair gyd â fydd, &c. *Heb.* 4. 2. Y gair a glybuwyd, ni bu fuddiol iddyni hwy am nad oedd wedi ei gyd dymheru â fydd yn y rhai a'i clywsant.

P. 5. Rhaid derbyn y gair mewn cariad, &c. 2 *Thef.* 2. 10.

2. 10. Am na dderbyniafant gariad y gwirionedd fel y byddent gadwedig.

P. 6. Rhaid ni dderbyn y gair a'i osod ef yn ein calonnau *Sal. 119. 11.* Cuddiais dy ymadroddion yn fy nghalon, fel na phechwn i'th erbyn. *Luc 8. 15.* Y rhai ydynt yn gwrando y gair ac yn ei gadw, &c.

P. 7. Rhaid i ni ei arferyd yn ein bucheddau, *Iago 1. 25.* yr hwn a edrych ar berffaith gyfraith rhydd-did, ac a barhao ynddi, hwnnw heb fod yn wrandawr ang-hofus, ond gwneuthurwr y weithred, efe a fydd ddedwydd yn ei weithred.

G. 96. Pa fodd y mae bedydd a swpper yr Arglwydd yn bod yn foddion effeithiol i iachawdwriaeth?

A. Y mae bedydd a swpper yr Arglwydd yn prysio yn foddion effeithiol i iachawdwriaeth, nid trwy unhyw riawedd ynddynt hwy, neu yn yr hwn fydd yn eu gweinidogaethu hwy, ond yn unig trwy fendith Crist, a gweithrediad ei Yspryd ef yn y rhai a'u derbyniant hwy trwy fydd.

P. 1. Y sacramentau fydd yn prysio yn foddion effeithiol i iachawdwriaeth, nid o honynt eu hunain, na'r hwn fydd yn eu gweinidogaethau, *1 Cor. 3. 6. 7.* Nid yw yr hwn fydd yn plannu ddim, na'r hwn fydd yn dysyrhau.

P. 2. Bendith Crist ar, a gweithrediad ei Yspryd ef gyd â'r moddion yn y sawl a'i derbyniant yn grediniol fydd yn eu gwneuthur yn effeithiol er iachawdwriaeth, *1 Petr. 3. 21.* Cyfelybiaeth cyfattebol i'r hwn fydd yr awr hon yn ein hachub ninnau, sef bedydd, (nid bwrw ymaith fudreddi y cnawd, eithr ymatteb cydwybod dda tu ag at Dduw) trwy adgyfodiad Iesu Crist, *1 Cor. 13. 6. Pen. 12. 13.*

G. 97. Beth yw bedydd?

A. Bedydd fydd ordeinhad o'r Testament newydd, gwedi ei hordeinio gan Iesu Crist; i fod i'r sawl a fedyddier yn arwydd o'i gymdeithas gyd âg ef yn ei farwolaeth, ei gladdedigaeth, a'i adgyfodiad, o'i impiad ynddo ef, o faddeuant o'i bechodau, ynghyd â'i waith

yn

yn rhoddi ei hun i fynu i Dduw trwy Iesu Grift, i fyw ac i rodio mewn newydd-deb buchedd.

P. 1. Fod bedydd yn ordeinhad o'r Testament Newydd gwedi ei hordeinio gan Iesu Grift, *Mat. 28. 19.* Ewch gan hynny a dysgwch yr holl genhedloedd, gan eu bedyddio hwy yn enw'r Tad, a'r Mab, a'r Ysryd Glan.

P. 2. Fod bedydd i'r sawl a fedyddier yn arwydd o'i gymdeithas gyd â Christ yn ei farwolaeth, ei gladdigaeth, ei adgyfodiad, *Rhuf. 6. 3.* Oni wyddoch chiwi am gynnifer o honom ac a fedyddiwyd i Grift Iesu, ein bedyddio ni i'w farwolaeth ef, *Col. 2. 12.* Wedi eich cyd-gladdu âg ef yn y bedydd, yn yr hwn hefyd i'ch cyd-gyfodwyd.

P. 3. Mewn bedydd yr arwyddoedd ein himpiad yng Nghrist, *Gal. 3. 27.* Cynnifer o honoch a fedyddiwyd yng Nghrist, a wisgafoch Grift.

P. 4. Mewn bedydd yr arwyddoedd glanhad oddi wrth bechod, *Marc 1. 4.* Yr oedd Ioan yn bedyddio yn y diffeithwch, ac yn pregethu bedydd edifeirwch er maddeuant pechodau, *Act. 22. 16.* Beth yr wyt ti yn ei aros? Cyfod, bedyddier di, a golch ymaith dy bechodau, gan alw ar enw yr Arglwydd.

P. 5. Trwy fedydd yr y'm yn rhoddi ein hunain i fynu i Dduw trwy Iesu Grift i fyw ac i rodio mewn newydd-deb buchedd, *Rhuf. 6. 4, 5.* Claddwyd ni gan hynny gyd âg ef trwy fedydd i farwolaeth, fel megis ac y cyfodwyd Crist o feirw trwy ogoniant y Tad, felly y rhodiom ninnau hefyd mewn newydd-deb buchedd, canys os gwnaed ni yn gyd-blanhigion i gyffelybiaeth ei farwolaeth ef, felly y byddwn i'w adgyfodiad ef.

G. 98. I bwy y mae bedydd yn perthyn?

A. Mae bedydd yn perthyn i bawb ag fydd yn proffesu edifeirwch tu ag at Dduw, a fydd yn, ac ufuddod i'r Arglwydd Iesu Grift, ac nid i neb arall.

P. 1. Mae bedydd yn perthyn i bawb fydd yn proffesu edifeirwch tu ag at Dduw, *Act. 2. 38.* Edifarhewch, a bedyddier pob un o honoch yn enw Iesu Grift, *Mat. 3. 6.* A hwy a fedyddiwyd ganddo ef yn yr Iorddonen gan gyffesu eu pechodau.

P. 2. Mae

P. 2. Mae bedydd yn perthyn i hawb. fydd yn profellu fydd yng Nghrist, ac ufudd-dod iddo ef, ac nid i neb arall, *Marc* 16. 16. Y neb a gredo ac a fedyddier a fydd gadwedig, *Aet.* 8. 12. Pan gredasant i Phylib yn pregethu y pethau a berthynent i deyrnas Dduw, hwy a fedyddiwyd yn wyr ac yn wragedd, 36, 37. Wele ddwfr, beth fydd yn lluddias fy medyddio? A Phylib a ddywedodd wrtho, es wyt ti yn credu â'ch holl galon, se a ellir, *Pen.* 10. 47; 48. A all neb luddias dwfr fel na fedyddier y rhai hyn, y rhai a dderbyniasant yr Ysryd Glân fel ninnau; ac efe a orchymynodd eu bedyddio hwynt yn enw'r Arglwydd.

G. 99. Onid yw bedydd yn perthyn i blant y ffyddloniaid?

A. Nid yw bedydd yn perthyn i blant y ffyddloniaid, o herwydd nad oes na gorchymyn, nac un siampl yn yr ysgrythrau sanctaidd, nac unrhyw ganlyniad sicr oddi wrthynt dros fedyddio'r cyfryw, *Ecs.* 23. 13. Ymgedwch ym mhob peth a ddywedais wrthyich, *Diar.* 30. 6. Na ddyro ddim at ei eiriau ef, rhag iddo dy geryddu, a'ch gael yn gelwyddog, *Luc* 3. 7. 8. Efe a ddywedodd wrth y bobl oedd yn dysod i'w bedyddio ganddo, dygwch gan hynny ffrwythau addas i edifeirwch, ac na ddechreuwch ddywedyd ynoch eich hunain, Y mae gennym ni Abraham yn dad.

G. 100. Pa fodd y mae bedydd i'w iawn weinidogaethu?

A. Mae bedydd i'w iawn weinidogaethu, trwy suddo, neu drochi holl gorph y neb a fedyddier mewn dwfr, yn enw'r Tad, a'r Mab, a'r Ysryd Glân, yn ol ordeinriad Crist, ac arferiad yr Apostolion, ac nid trwy daenellu neu dywallt dwfr, neu drochi rhyw ran o'r corff yn ol traddodiad dynion.

P. 1. Fod bedydd i'w iawn weinidogaethu trwy suddo, neu drochi'r holl gorph mewn dwfr, *Mat.* 3. 16. A'r Iesu wedi ei fedyddio, a aeth yn y fan i fynu o'r dwfr, *Ioan* 3. 23. Yr oedd Ioan hefyd yn bedyddio yn Aïnon, yn agos i Salim; canys dyfroedd lawer oedd yno.

P. 2. Fod

P. 2. Fod bedydd i'w iawn weindogaethu yn enw'r Tad, a'r Mab, a'r Ysryd Glan, yn ol ordinhad Crist. *Mat. 28. 19.* Ewch gan hynny a dysgwch yr holl genhedloedd, gan eu bedyddio hwy yn enw'r Tad, a'r Mab, a'r Ysryd Glan; gan ddyfgu iddynt gadw pob peth a'r a orchymynais i chi; ac wele yr ydwyf fi gyd â chi bob amser hyd ddiwedd y byd. *Amen.*

P. 3. Mai arfer yr apostolion oedd bedyddio trwy suddo neu drochi, ac nid trwy un ffordd arall. *Act. 8. 38.* A hwy a aethant i wared ill dau i'r dwfr, Phylip a'r Efnuch, ac efe a'i bedyddiodd ef. A phan ddaethant i fynu o'r dwfr, Ysryd yr Arglwydd a gippiodd Phylip ymaith. *Act. 39. Iwan 4. 1. 2.*

G. 101. Beth yw dyledswydd y sawl a iawn fedyddier?

A. Dyledswydd y sawl a iawn fedyddier yw rhoddi eu hunain i fod yn aelodau o ryw eglwys neillduol a threfnus Crist; ac i rodio yn ddiargyhoedd yn holl orchymynion ac ordinhadau yr Arglwydd.

P. 1. Mai dyledswydd y sawl a iawn fedyddier yw ymroddi yn aelodau o ryw eglwys neillduol a threfnus i Crist. *Act. 2. 47.* A'r Arglwydd a chwanegodd beunydd at yr eglwys y rhai a fyddent gadwedig. *Pen. 9. 26.* A Saul, wedi ei ddyfod i Jerusalem, a geisiodd ymwasgu a'i disgyblion.

P. 2. Mai dyledswydd y sawl a iawn fedyddier yw rhodio yn holl orchymynion ac ordinhadau'r Arglwydd yn ddiargyhoedd. *1. Pedr 2. 5.* A chwithau megis meini bywiol, wedi eich adeiladu yn dŷ ysprydol, yn offeiriadaeth sanctaidd, i offrymmu aberthau ysprydol, cymmeradwy gan Dduw trwy Iesu Crist. *Luc 1. 6.* Ac yr oeddynt ill dau yn gyfiawn, yn rhodio yn holl orchymynion a deddfau yr Arglwydd yn ddiargyhoedd.

G. 102. Beth yw swpper yr Arglwydd?

A. Swpper yr Arglwydd ordinhad yw, yn yr hon trwy roddi a derbyn bara a gwin yn ol ordinhad Crist y dangosir ei farwolaeth ef, ac y gwneir y derbynwyr teilwng, nid mewn modd corphorol a chnawdol, ond trwy ffydd yn gyfrannogion o'i gorph a'i waed ef, a'i

holl ddoniau, i'w hymborthiant ysprydol a'u cynnydd mewn gras.

P. 1. Swpper yr Arglwydd fydd sacrament yn yr hon trwy roddi a derbyn bara a gwin yn ol ordinhad Crist y dangosir ei farwolaeth ef, *1 Cor. 11. 23, 24, 25, 26.* Myfi a dderbymiais gan yr Arglwydd yr hyn hefyd a draddodais i chwi, bod f'r Arglwydd Iesu y nos y bradychwyd ef gymmeryd bara, ac wedi iddo ddiolch, efe a'i torrodd ac a ddywedodd, Cymmerwch, bwyttewch, hwn yw fy nghorph, yr hwn a dorrir drof-och, gwnewch hyn er coffa am danaf; yr un modd efe a gymmerodd y cwppan, wedi swpperu, gan ddywe-
dyd, Y cwppan hwn yw'r Testament newydd yn fy ngwaed, gwnewch hyn cymnifer gwaith bynnag yr yfoch, er coffa am danaf, canys cymnifer gwaith bynnag y bwyttaoch y bara hwn, ac yr yfoch y cwppan hwn, y dangoswch farwolaeth yr Arglwydd oni ddelo.

P. 2. Gwneir y derbynwyr teilwng, nid mewn modd corphorol, a chnawdol, ond trwy ffydd yn gyf-
rannogion o'i gorph, a'i waed ef, a'i holl ddoniau, &c. *1 Cor. 10. 16.* Phiol y fendith yr hon a fendigwn, onid cymmun gwaed Crist yw, y bara yr ydym yn ei dorri, onid cymmun corph Crist yw?

G. 103. Pwy yw priodol ddeiliaid o'r ordinhad hon?

A. Y sawl a fedyddiwyd ar broffes berfonol o'u ffydd yn Iesu Grist, ac edifeirwch oddi wrth weithred-
oedd meirwon, *Aet. 2. 41, 42.* Y rhai a dderbryniasant ei air ef yn ewyllysgar, a fedyddiwyd, ac yr oeddynt yn parhau yn athrawiaeth, ac yng nghymdeithas yr Apostolion, ac yn torri bara, ac mewn gweddïau.

G. 104. Beth a ofynnir gogyfer a theilwng dder-
byniad o swpper yr Arglwydd?

A. Gofynnir gan y sawl sy'n chwennych derbyn swpper yr Arglwydd yn deilwng, i holi eu hunain o'u gwybodaeth i ddirnad corph yr Arglwydd, a'u ffydd i ymborthi arno, o'u hedifeirwch, eu cariad, a'u hufudd-
dod newydd; rhag trwy ddyfod yn anheilwng iddynt fwytta ac yfed barnedigaeth iddynt eu hunain.

P. 1. Gofynnir gan y sawl sy'n chwennych derbyn
swpper

fwpper yr Arglwydd yn deilwng, i holi eu hunain o'u gwybodaeth i ddirnad corph yr Arglwydd. *1 Cor. 11. 28.* Eithr holed dyn ef ei hun, ac felly bwyttad o'r bara, ac yfed o'r cwppan, gwel *Adn. 29.*

P. 2. Gofynnir iddynt i holi eu hunain o'u ffydd ymborthi ar Grift. *2 Cor. 13. 5.* Profwch chwydchi eich hunain, a ydych yn y ffydd?

P. 3. Gofynnir iddynt holi eu hunain o'u hedifeirwch. *1 Cor. 11. 31.* Pe iawn farnem ni ein hunain ni'n bernid.

P. 4. Gofynnir iddynt eu holi eu hunain o'u cariad. *1 Cor. 11. 18, 20.* Pan ddeloch ynghyd yn yr eglwys, yr ydwyf yn clywed fod amrafaelion yn eich mysg chwi; nid bwyttad fwpper yr Arglwydd ydyw hyn.

P. 5. Gofynnir iddynt i holi eu hunain o'u hufudd-dod, a'u hymroad, newydd. *1 Cor. 5. 7.* Certhwch allan yr hen lefain fel y byddoch does newydd. *8.* Cadwn wyl nid â hen lefain, nag â lefain malais a drygioni, ond â bara croyw, purdeb a gwirionedd.

P. 6. Y sawl a ddeuant yn anheilwng i fwpper yr Arglwydd, ydynt yn bwyttad ac yn yfed barnedigaeth iddynt eu hunain. *1 Cor. 11. 27.* Pwy bynnag a fwyttad o'r bara hwn, neu a yfo gwppan yr Arglwydd yn anheilwng, euog fydd o gorph a gwaed yr Arglwydd.

G. 105. Beth yw gweddi?

A. Gweddi yw offrymmiad o'n deifyfiadau i Dduw am bethau sydd gyttun â'i ewylllys ef, yn enw Crist, gyd â chyfaddefiad o'n pechodau, a diolchgar gydnabyddiaeth o'i drugareddau ef.

P. 1. Gweddi yw offrymmiad o'n dymuniadau i Dduw. *Sal. 62. 8.* Tywelltwch eich calon ger ei fron ef.

P. 2. Dylem weddio am bethau cyttun ag ewylllys Duw, *Rhuf. 8. 27.* Mae efe, sef yr Ysryd, yn ol ewylllys Duw yn erfyn dros y saint. *1. 10. 5. 14.*

P. 3. Dylem weddio yn enw Crist yn unig. *Ioan 16. 23.* Pa bethau bynnag a ofynoch i'r Tad yn fy enw i efe a'i rhydd i chwi.

P. 4. Dylem gyfaddau ein pechodau o flaen Duw mewn gweddi. *Dan. 9. 4.* Gweddiais ar yr Arglwydd fy Nuw, a chyffefais.

P. 5. Gyd â deifyfiad am ein rhaid, a chyfaddefiad o'n pechodau, dylem yn ein gweddiau chwanegu diolchgar gydnabyddiaeth o drugareddau Duw. *Phil. 4. 6.* Ym mhob peth mewn gweddi ac ymbil, gyd â diolchgarwch gwneler eich deifyfiadau yn hyfys ger bron Duw.

G. 106. Pa reol a roddes Duw i'n cyfarwyddo ni mewn gweddi?

A. Mae holl air Duw yn wafanaethgar i'n cyfarwyddo ni mewn gweddi, ond y rheol enwedigol o gyfarwyddiad ydyw y weddi honno a ddysgodd Crist i'w ddifgyblion, yr hon a elwir yn gyffredin, Gweddi yr Arglwydd.

P. 1. Mae holl air Duw yn wafanaethgar i'n cyfarwyddo ni mewn gweddi, i *Ioan 5. 14.* Hyn yw'r hyfder sydd gennym tu ag atto ef, ei fod ef yn ein gwranddo ni, os gofynnwn ddim yn ol ei ewyllys ef. *2 Tim. 3. 16.*

P. 2. Rheol enwedigol o gyfarwyddiad i weddio yw gweddi yr Arglwydd. *Mat. 6. 9.* Gweddiwch chwi fel hyn,

Ein Tad yr hwn wyt yn y nefoedd, sancteiddier dy enw. Deled dy deyrnas. Gwneler dy ewyllys, megis yn y nef, felly ar y ddaear hiefyd. Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol. A maddeu i ni ein dyledion; fel y maddeuwn ninnau i'n dyledwyr. Ac nac arwain ni i brofedigaeth, eithr gwaret ni rhag drwg. Canys eiddot ti yw'r deyrnas, a'r nerth, a'r gogoniant, yn oes oesoedd. Amen.

G. 107. Beth y mae rhag-ymadrodd gweddi yr Arglwydd yn ddysgu i ni?

A. Mae rhag-ymadrodd gweddi yr Arglwydd, fef (Ein Tad yr hwn wyt yn y nefoedd) yn dysgu i ni nesau at Dduw gyd â phob sanctaidd barch, a hyder, megis plant at eu tad, abl a pharodol i'n cynnorthwyo ni; ac y dylem weddio gyd â, a thros eraill.

P. 1. Rhag-

P. 1. Rhag ymadrodd gweddi yr Arglwydd yw, Ein Tad yr hwn wyt yn y nesoedd, *Mat.* 6. 9.

P. 2. Mewn gweddi dylem nefau at Dduw gyd â phob sanctaidd barch a hyder. *Esa.* 64. 9. Na ddigia, Arglwydd, yn ddirfawr, ac na chofia anwiredd yn dragwydd, wele edrych attolwg : dy bobl di ydym ni oll. *Rhuf.* 8. 15. Derbyniasoch Ysryd Mabwysiad, trwy yr hwn yr ydym yn llefain Abba Dad.

P. 3. Mewn gweddi dylem nefau at Dduw megis plant at dad parodol, ac abl i'n cynnorthwyo. *Luc* 11. 13. Os chwyechwi y rhai ydych ddrwg a fedrwech roi rhoddion da i'ch plant chwi, pa faint mwy y rhydd eich Tad o'r nef, yr Ysryd Glân i'r rhai a ofynnant ganddo.

P. 4. Dylem weddio gyd â, a thros eraill. *1 Tim.* 2. 1. Cyngori yr ydwyf am hynny ym mlaen pob peth, fod ymbiliau, gweddïau, deisfyfiadau, a thalu diolch dros bob dyn, dros frenhinoedd a phawb sy mewn goruchafiaeth. *Eph.* 6. 18.

G. 108. Am ba beth yr ydym yn gweddio yn y deisfyfiad cyntaf?

A. Yn y deisfyfiad cyntaf, sef sancteiddier dy enw, yr ydym yn gweddio a'r i Dduw ein nerthu ni ac eraill i'w ogoneddu ef yn yr hyn oll y mae efe yn ei wneuthur ei hun yn adnabyddus i ni : ac iddo ef drefnu pob peth i'w ogoniant ei hun.

P. 1. Yn ol y deisfyfiad cyntaf, dylem weddio a'r i Dduw ein nerthu ni ac eraill i'w ogoneddu ef, yn yr hyn oll y mae efe yn ei wneuthur ei hun yn adnabyddus i ni. *Sal.* 67. 1, 2, 3. Duw a drugarhao wrthym, ac a'n bendithio, a thywynned ei wyneb arnom, fel yr adwaener dy ffyrdd ar y ddaear, a'th iachawdwr-iaeth ym mhilith yr holl genhedloedd. Molianned y bobl di O Dduw.

P. 2. Dylem weddio a'r i Dduw drefnu pob peth i'w ogoniant ei hun. *Rhuf.* 11. 36. Canys o hono ef, a thrwyddo ef, ac iddo ef, y mae pob peth : iddo ef y byddo gogoniant yn dragwydd. Amen.

G. 109. Am ba beth yr ydym yn gweddio yn yr ail deisfyfiad?

A. Yn yr ail deifyfiad, sef, deued dy deyrnas, yr ydym yn gweddio a'r i deyrnas satan gael ei dmystrio, a theyrnas gras gael ei dyrchafu, gael o honom ni ein hunain ac eraill ein dwyn i mewn iddi, ac i deyrnas y gogoniant ddyfod ar frys.

P. 1. Yr ail deifyfiad a'n dyfg i weddio am ddistryw teyrnas satan, *Sal.* 68. 1. &c. Cyfoded Duw, Gwasgarer ei elynion, a ffoed ei gaseion o'i flaen ef.

P. 2. Dylem weddio a'r i deyrnas gras gael ei dyrchafu, *Sal.* 51. 18. Gwna ddaioni yn dy ewyllysgarwch i Sion, adeilada furiau Jerusalem.

P. 3. Dylem weddio a'r gael o honom ni ein hunain ac eraill ein dwyn i mewn i deyrnas y gras, a'n cadw ynddi, 2 *Thef.* 3. 1. Frodyr gweddiwch droso'm ni, a'r fod i air yr Arglwydd redeg, a chael gogonedd. *Rhuf.* 10. 1, 10, 17, 20, 21.

P. 4. Dylem weddio a'r i deyrnas y gogoniant ddyfod ar frys. *Dat.* 22. 20. Yn wir yr wyf yn dyfod ar frys. Amen. Yn wir tyred Arglwydd Iesu.

G. 110. Am ba beth yr ydym ni yn gweddio yn y trydydd deifyfiad?

A. Yn y trydydd deifyfiad, sef (gwneuer dy ewyllys megis yn y nef, felly ar y ddaear hefyd) yr ydym yn gweddio a'r i Dduw trwy ei ras ein gwneuthur yn abl ac yn ewyllysgar i wybod, i ufuddhau, ac i ymostwng i'w ewyllys ef ymhob peth, megis y mae'r angylion yn y nefoedd.

P. 1. Y trydydd deifyfiad a ddyfg, y dylem weddio a'r i Dduw trwy ei ras, ein gwneuthur ni yn abl ac yn ewyllysgar i wybod ac i ufuddhau i'w ewyllys ef ym mhob peth, *Sal.* 119. 34, 35, 36. Gwna i mi ddyall, a chadwaf dy gyfraith, ie cadwaf hi a'm holl galon. Gwna i mi gerdded yn llwybr dy orchymynion; canys ynddo y mae fy ewyllys, gostwng fy nghalon at dy dyfiolaethau.

P. 2. Dylem weddio a'r i Dduw trwy ei ras ein gwneuthur ni yn ewyllysgar ac yn abl i ymostwng i'w ewyllys ef ym mhob peth, *Act.* 21. 14. A chan na ellid ei

ei beirwadio, ni a beidiafom, gan ddywedyd, ewyllys yr Arglwydd a wneier. *Luc 22. 42. Job 1. 21.*

P. 3. Mae'r angylion yn y nefoedd, yn gwybod, yn ufudd-hau, ac yn ymofwng i ewyllys Duw ymhob peth, *Sal. 103. 20.* Ei angylion ef, cedyrn o nerth yn gwneuthur ei air ef. *Adn. 21.*

G. 111. Am ba beth yr ydym ni yn gweddio yn y pedwerydd arch?

A. Yn y pedwerydd arch, fef (Dyro i ni heddyw ein bara beunyddiol) yr ydym yn gweddio a'r i ni o rad rodd Duw, dderbyn rhan gymhefur o bethau da y fuchedd hon, a mwynhau ei fendith ef gyd a hwynt.

P. 1. Yn ol y pedwerydd deisyfiad, dylem weddio a'r i ni o rad rodd Duw, dderbyn rhan gymhefur o be-
nau da y fuchedd hon, *Diar. 30. 8.* Na ddyro i mi na thylodi na chyfoeth, portha fi a'm tigonedd o fara. *Geh. 28. 20.*

P. 2. Dylem weddio a'r fwynhau o honom fendith Duw gyd â phethau da y fuchedd hon, i *Tim. 4. 4. 5.* Y mae pob peth a greodd Duw yn dda, ac nid oes dim i'w wrthod os cymmerir trwy dalu diolch, canys y mae wedi ei sancteiddio trwy air Duw a gweddi. *Ecf. 23. 25. Sal. 90. 17.*

G. 112. Am ba bethau y gweddiwn yn y pummed deisyfiad?

A. yn y pummed deisyfiad, fef, (maddeu i ni ein dyledion, fel y maddeuwn minnau i'n dyledwyr) yr ydym yn gweddio a'r i Dduw er mwyn Crist faddeu yn rhad ein holl bechodau ni, yr hyn yr ydym yn cym-
meryd calon yn hytrach i ofyn, o blegid fod Duw trwy ei ras yn ein nerthu ni o'r galon i fadden i eraill.

P. 1. Y pummed deisyfiad a ddyfsg y dylem weddio a'r i Dduw, er mwyn Crist faddeu yn rhad ein holl bechodau ni, *Sal. 51. 1, 2, 7.* Trugarha wrth i Dduw, yn ol dy drugarogrwydd: yn ol lliaws dy drugareddau dilea fy anwireddau.

P. 2. Yr ydym yn ei ofyn yn hytrach, o ble-
gid fod Duw trwy ei ras yn ein nerthu ni o'r galon,
i faddeu

i faddeu i eraill, *Mat. 6. 14.* Os maddeuwch i ddynion eu camweddau, nich Tad nefol a faddeu hefyd i chiw-
thau.

G. 113. Am ba beth y gweddiwn yn y chweched deilyfiad?

A. Yn y chweched deilyfiad, sef (ac nag arwain ni i brofedigaeth, eithr gwared ni rhag drwg) yr ydym yn gweddio a'r i Dduw naill a'r i'n cadw ni rhag cael ein temtio i bechod, neu ein cynnal a'n gwaredu ni pan ein temtir.

P. 1. Y chweched deilyfiad a'n dysg i weddio a'r i Dduw ein cadw ni rhag cael ein temtio i bechod. *Sal. 19. 13.* Attal hefyd dy was oddi wrth bechodau rhyfygus, nad arglwyddiaethant arnaf. *Mat. 26. 41.* Gweddiwch nad eloch i brofedigaeth.

P. 2. Dylem weddio a'r i Dduw ein cynnal a'n gwaredu ni pan ein temtir, *Sal. 51. 10.* Crea galon ian ynof, O Dduw, ac adnewyddu ylpriyd uniawn o'm mewn. *Adn. 12.* A'th hael Ysoryd cynnal fi, i *Cor. 10. 13.* *Eph. 3. 14.—18.*

G. 114. Beth y mae diwedd-glo gweddi yr Arglwydd yn ei ddysgu i ni?

A. Mae diwedd-glo gweddi yr Arglwydd yr hyn yw (canys eiddot ti yw'r deyrnas, a'r nerth, a'r gogoniant yn oes oesoedd. Amen,) yn dysgu i ni gymmeryd calondid i weddio oddi wrth Dduw yn unig; ac yn ein gweddiau ei foliannu, gan roddi iddo ef y deyrnas, y gallu, a'r gogoniant, ac mewn tyfiolaeth o'n dymuniad, a sicrwydd y cawn ein gwrando, yr ydym yn dywedyd, Amen, sef felly y b'o.

P. 1. Mac diwedd-glo gweddi'r Arglwydd, yn dysgu i ni gymmeryd calondid i weddio, oddi wrth Dduw yn unig. *Dan. 9. 18.* Nid o herwydd ein cynhawnderau ein hun, yr ydym ni yn tywallt ein gweddiau ger dy fron, eithr o herwydd dy aml drugareddau di. *Adn. 19.* Ysyt, O Arglwydd, a gwna, nac oeda er dy fwyn dy hun, O fy Nuw.

P. 2. Nyni a ddylem yn ein gweddiau foliannu Duw, gan roddi iddo ef y deyrnas, y gallu, a'r gogoniant,

iant, i Cron. 29. 11. 13. I ti O Arglwydd, y mae
mawredd, a gallu, a gogoniant, a goruchafiaeth, a
harddwch; canys y cwbl yn y nefoedd ac yn y ddaear
fydd eiddot ti; ac yn awr, ein Duw ni yr ydym yn dy
foliannu, ac yn clodfori dy enw gogoneddus.

P. 3. Mewn tyftiolaeth o'n dymuniad a'n sicrwydd
i gael ein gwrando mewn gweddi, yr ydym yn dywe-
dud, Amen. Dat. 22: 20. Amen, yn wir, tyred Ar-
glwydd Iesu.

H Y M N. I.

- 1 **O** Anwyl Iesu gwel'd yr wy'
Ogoniant mwy'n dy Berfon,
Na'r Aur a'r Gemmau disglair oedd
A'r wisgoedd meibion Aaron.
- 2 Lladd Anifeiliaid oedd eu fwydd,
I dynnu euogrwydd pechod;
Ond Ebyrth ofer oedd fath rai,
I bur lanhau cydwylbod.
- 3 Tydi â'th Waed, tra gwerthfawr oedd,
A laddodd y gelyniaeth;
A ddaeth o'th galon Ffynnon rwydd,
I olchi euogrwydd ymaith.
- 4 Hwyr dros eu beiau'u hunain aent,
Offrymmu wnaent yn gynta;
Ond Oen difeius oeddyt ti,
Aeth drosom ni i'r lladdfa.
- 5 Gwaed newydd beunydd yn ei bryd
A gollid ar'u hallorau:
Ond yr un offrwym, ddygaist ti,
Sy'n llwyr gyflawni'n heifiau.
- 6 Trwy lawer iawn o ddwylo'r aeth
Eu hofferiadaeth farwol;
Ond dy 'Ffeiriadaeth di a fai
Un wedd a'th ddyddiau bythol.

7 Aaron, â gwaed, nid eiddo'i hun,

Unwaith pob blwyddyn safar,

O flaen y drugareddfa wiw,

Am ffafar Duw ymbillai.

8 Ond Iesu'n Harchoffeiriad byw,

'Saif o flaen Duw'n wastadol;

Dengus ei Aberth fawr a'i Wa'd,

A myn ryddhad i'w bobl.

9 I eiriol fry ger bron y Tad,

Yn wastad mae'n ymddangos;

Gwna'th gwyn fy Enaid wrtho fe,

Mae'n siwr o ddadleu'th achos.

H Y M N. II.

1 **'R** Holl drugareddau mawrion,

Rhifedi gwlith y maes;

A roddwyd, 'roif i ddynion,

Rhai duwiol, rhai diras;

Holl freintiau y Duwionion,

Bendithion o bob rhyw;

I gyd y'nt werth gwaed calon

Un sydd drag'wyddol Dduw.

2 Caed yma iachawdwriaeth,

I golledigion rai;

A bywyd o farwolaeth,

Hedd yn lle galâr gwae;

Er maint y colled erchyll

Yn Eden Ardd a fu

Daeth llawer mwy o ynnill,

Ar fynydd *Calfari*.

3 Ei Waed pan rhoddodd Iesu,

'Fe ennillodd ben y Gol.

'Rhen Ddraig a ga'dd ei maeddu,

'Fe Sigwyd yma'i Siol;

Cyfiawnder a foddloned,

A'r Caethion aeth yn rhydd,
 'Rholl ddyled yma daled;
 O caned perchen ffydd.

- 4 Hedd a maddeuant gafwyd,
 Yngwerthfawr Waed fy Nuw:
 Pan ar y Groes 'r hoeliwyd,
 A'm feiau Dynol-ryw:

Gras a gogoniant brynwyd,
 Duw dig ddaeth i ni'n Dad:
 Yngwaed yr Oen a laddwyd,
 Mae'r cwbl inni'n rhad.

- 5 I'r Sanctaidd sancteiddiolaf
 Aeth Iesu trwy ei Waed;
 Gwnaeth ffordd yn rhydd i'r gwannaf,
 I ddilin ôl ei draed:
 Mae'r Drws yn lled agored,
 I'r holl grediniol rai;
 Dewch mewn llawn hyder, weiniaid,
 'Does neb a all ei gau.

- 6 Trwy ffydd yng Ngwaed yr Iesu,
 Gorchfygodd Israel Duw;
 Holl Uffern a'i chwmpieini
 Gelynion o bob rhyw;
 Mae myrdd yn canu heddy
 Am werthfawr Waed yr Oen,
 Yn nheyrnas y goleuni,
 Dros byth heb dewi son.

- 7 O werthfawr Waed y Cymmod,
 Gwaed Crist yr Oen difaf,
 Sy'n golchi oddi wrth bob pechod,
 Yr holl grediniol rai;
 Mae'n eiriol dros droseddwy
 Ynghanol Nefoedd fry;
 Trwy 'i Waed daeth Duw i wneuthur
 Ei babell gyd â ni.

- 8 O ddedwydd Waredigion
 Chwi blant y fendith fawr;
 Gwir ddinasfyddion Sion,

Dienthraid

Wentbraut ar y llawr;
Cyddniwch lawr Hefanna;
Dros byth heb dewi son;
Gogonant, Halleluia,
Am werthfawr Wael yr Oen.

H Y M N III.

- 1 **A**R frys O Enaid bwrw'r draul,
Cyn codi gwres y boethlyd haul;
Egin a wywa lawer iawn,
Sy'n hardd y bore cyn prydnhawn.
- 2 Wynebu'r wyt Gnawd, Diafol, Byd,
Gelynyon creulon mawr eu llied;
Trwy Ddwfr, a Thar, 'does lun it' fyn d,
Heb Iesu mewn caled n Ffrynd.
- 3 Yngahanol cyfyngderau du,
Heb ganfod cymroth o un tu;
Nid cymmer gynnal Enaid trist,
Ond gafael fydd ar Iesu Grist.
- 4 O edrych am sylfaenu'th iau,
Ar Graig yr Oesoedd, Adda'r ail;
Os ar y Sand dy gwyp fydd fawr,
Panddel y gwynt i th dafu lawr.
- 5 Diwreiddir pob plantig yn had,
Ni phlanowyd gan y nefol Dad;
Pob gwaith a losgir yn y tan,
Na weithiwyd gan yr Yfryd Glân.
- 6 O edrych am wir olew gras,
Pan wyt yn dechreu taro ma's;
Rhag gorfod wrth y drws droi'n ol,
Fel gorfu i'r Morwynion ffol.

Edw. Gwynn

D I W E D D

Heithraid ar y llawr;
Cydeiniwch fawl *Hosanna*;
Dros byth heb dewi son;
Gogoniant, Haleluia,
Am werthfawr Waed yr Oen.

H Y M N. III.

- 1 **A**R frys O Enaid bwrw'r draul,
Cyn codi gwres y boethlyd haul;
Egin a wywa lawer iawn,
Sy'n hardd y bore cyn prydnhawn.
- 2 Wynebu'r wyt Gnawd, Diafol, Byd,
Gelynyon creulon mawr eu llied;
Trwy Ddwfr, a Thâr, 'does lun it' fyn'd,
Heb Iesu mewn caled i'n Ffrynd.
- 3 Ynghanol cyfyngderau du,
Heb ganfod cymmorth o un tu;
Nid tymmer gynnal Enaid trist,
Ond gafael ffydd ar Iesu Grift.
- 4 O edrych am sylfaenu'th sail,
Ar Graig yr Oesoedd, Adda'r ail;
Os ar y Sand dy gwyp fydd fawr,
Pan ddell y gwynt i th dafu lawr.
- 5 Diwreiddir pob planhigyn had,
Ni phlannwyd gan y nefol Dad;
Pob gwaith a losgir yn y tan,
Na weithiwyd gan yr Yspryd Glân.
- 6 O edrych am wir olew gras,
Pan wyt yn dechreu taro ma's;
Rhag gorfod wrth y drws droi'n ol,
Fel gorfu i'r Morwynion fôl.

Edw. Smith

D I W E D D.

I
O
P
I
O
A
H
F
O
B
M
F
O
3
4
F
2
3
O